Ἀριθ. 15 – Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πρῶτος

Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20—Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

11 Ἀπριλίου 1876

Ἀπὸ τῆς σήμερον ἡ Ἑστία θὰ πωλῆται, ἔν τε ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἀντὶ λεπτῶν 20. Ἡ αὔξησις αὕτη ἐπιτρέπει τῇ Διευθύνσει νὰ μὴ ὁρίζῃ τοῦ λοιποῦ ἐκ τῶν προτέρων τὸν ἀριθμὸν τῶν πωλουμένων φύλλων.

Ἐν τῷ γραφείῳ θὰ πωλῶνται ἐπίσης καὶ ἐκ τῶν προηγουμένων φύλλα πρὸς λεπτὰ 30.

Εἰς τὸ μέτρον τοῦτο προέβη ἡ Διεύθυνσις ἕνεκα τῆς μεγάλης ζητήσεως φύλλων, ὑπερβαινόντων κατὰ πολὺ τὰ ὁριζόμενα πρὸς πώλησιν.

ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΛΑΝΑΙ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Κατὰ τὸν Ἀλφόνσον Κάρρ, ὑπὸ ***

Συνέχεια· ἴδε σελ. 209.

Ἐρ.-Τί εἶναι ἡ ἐλευθερία;

Ἀπ.-Ἡ ἐλευθερία εἶναι τὸ δικαίωμα νὰ ἐνεργῇ τις κατὰ τὸ λογικόν του καὶ τὴν καρδίαν του, συμμορφούμενος μὲ τοὺς νόμους τῆς πατρίδος του.

Ἐρ.-Ἀλλὰ οἱ νόμοι δὲν περιορίζουν τὴν ἐλευθερίαν;

Ἀπ.-Οἱ νόμοι ἔχουν σκοπὸν νὰ ἐξασφαλίζουν τὴν ἐλευθερίαν ὅλων, θέτοντες ὅριον εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἑκάστου, τὴν ἐλευθερίαν πάντων. Ὁ νόμος π. χ. σὲ στερεῖ τὴν ἐλευθερίαν νὰ συντρίβῃς τοὺς φαγοὺς καὶ νὰ θορυβῇς τὴν νύκτα· διότι ἂν τὸ ἐσυγχώρει δὲν θὰ εἶχον οἱ ἄλλοι τὴν ἐλευθερίαν νὰ βλέπουν ἢ νὰ κοιμῶνται· τὴν ἐλευθερίαν αὐτὴν ἐγγυᾶται καὶ πρὸς σὲ τὸν ἴδιον αὐτὸς οὗτος ὁ νόμος, ὁ ὁποῖος σὲ ἀπαγορεύει νὰ κάμῃς πρὸς τοὺς ἄλλους ὅ,τι δὲν ἐπιθυμεῖς νὰ κάμωσιν οἱ ἄλλοι πρὸς σέ.

Ἐρ.-Ἡ ἰσότης ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ, καὶ τί ἐστιν ἰσότης;

Ἀπ.-Ἡ ἰσότης δὲν ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ὅπως δὲν ὑπάρχει καὶ μεταξὺ τῶν δένδρων τῶν δασῶν. Ὁ σπόρος δένδρων τινῶν πίπτει εἰς γῆν πλέον εὔφορον, ὅπου ὑπάρχει περισσότερος ἀὴρ καὶ ἥλιος, καὶ διὰ τοῦτο γίνονται μεγαλήτερα καὶ δυνατώτερα. Ὁ νόμος δὲν εἶναι ἀνθρώπινος εἰς τὸν ὁποῖον νὰ πρέπῃ καὶ νὰ δύναταί τις νὰ ἐναντιωθῇ· εἶναι νόμος ἀμετάβλητος τῆς φύσεως καὶ τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ὅμως ἡ ἰσότης ἡ ὁποία δὲν ὑπάρχει ἀπολύτως, ὑπάρχει πολὺ περισσότερον ἢ ὅσον τὸ φαντάζεσαι. Βεβαίως αἱ πτελέαι καὶ αἱ καστανέαι δὲν εἶναι ἴσαι πρὸς τὰς δρῦς· ἀλλ' αἱ μεγάλαι πτελέαι καὶ αἱ δυναταὶ καστανέαι εἶναι ὡραῖα δένδρα ὅσον καὶ αἱ ὡραῖαι δρῦς. Ἡ ἰσότης δὲν συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἤμεθα πάντες εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἢ εἰς τὸ νὰ ἤμεθα ὅλοι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. Συνίσταται εἰς τὸ νὰ κατέχωμεν ἐπίσης καλῶς τὴν θέσιν ἡ ὁποία ἐδόθη εἰς ἡμᾶς καὶ νὰ ἐκπληρῶμεν ἐπίσης καλῶς τὸ χρέος μας.

Ὁ καλὸς γεωργὸς εἶναι ἴσος πρὸς καλὸν συγγραφέα· ἀλλ' ὁ μέτριος συγγραφεὺς δὲν εἶναι ἴσος οὔτε πρὸς μεγάλον συγγραφέα οὔτε πρὸς μεγάλον γεωργόν.

Ἐρ.-Τί εἶναι ἀριστοκρατία;

Ἀπ.-Παρ' ἡμῖν ἀριστοκρατία δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ λέξις σημαίνουσα τὴν ὑπεροχὴν τῆς διανοίας καὶ τῆς ἀρετῆς τινός.

Ἐρ.-Ἡ ἀριστοκρατία καὶ ὁ λαὸς εἶναι δύο τάξεις ἐχθραί;

Ἀπ.-Ὄχι· ἡ ἀριστοκρατία περιέχει ὅλους τοὺς ἀρίστους· ἐὰν ἦσαι στρατιώτης ἀνδρεῖος καὶ πειθαρχικὸς, ἐὰν ἦσαι ἐργάτης φιλόπονος, ἐπιτήδειος καὶ τίμιος, ἀνήκεις διὰ τοῦτο καὶ μόνον εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν. Ὢν φιλόφρων καὶ ἀγαθὸς, κατατάττεσαι μεταξὺ τῶν καλῶς ἀνατεθραμμένων ἀνθρώπων, καὶ ἑπομένως μεταξὺ τῶν ἀριστοκρατῶν.

Ἐρ.-Τί ἐννοοῦμεν λέγοντες ὅτι οὗτος μὲν εἶναι ἐργατικὸς, ἐκεῖνος δὲ ἀργός; Εἶναι δίκαιον νὰ ἐργάζωνται οἱ μὲν καὶ νὰ κάθηνται ἀργοὶ οἱ δέ;

Ἀπ.-Δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τοὺς ἀργοὺς μὲ ἐκείνους οἵτινες ἀναπαύονται μετὰ τὴν ἐργασίαν. Ἀλλὰ καὶ δὲν πρέπει νὰ ὑποθέτωμεν ἀργοὺς τοὺς μὴ ἐργαζομένους διὰ τῶν χειρῶν. Παρατήρησε ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους θεωρεῖς ἀργοὺς διασκεδάζουν τὴν Κυριακὴν καὶ τὰς ὥρας τῆς ἀνέσεως κωπηλατοῦντες, ροκανίζοντες, σκάπτοντες καὶ τὰ τοιαῦτα, δηλαδὴ ἐπιδίδονται εἰς ἐπιπόνους ἐργασίας, καὶ τοῦτο *διὰ νὰ ἀναπαυθοῦν*. Ὁ στρατηγὸς ὅστις δὲν φρουρεῖ, καὶ δὲν φέρει πυροβόλον, δὲν εἶναι πλέον ἀργὸς τοῦ κοπιῶντος στρατιώτου. Ὁ ἀρχιτέκτων, ὁ διαγράφων τὸ σχέδιον μιᾶς οἰκίας, ἐργάζεται ὅσον καὶ ὁ κτίστης καὶ ὁ λεπτουργὸς, οἱ ὁποῖοι κατασκευάζουν αὐτήν. Οἱ ἀλη-

θεῖς ἀργοὶ εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐπὶ προφάσει ὅτι φέρουν ὄνομα ἐργάτου, θέλουν χωρὶς νὰ ἐργασθοῦν νὰ μοιρασθοῦν τὸν καρπὸν τῆς ἐργασίας ἄλλων, τοὺς ὁποίους ὀνομάζουν ἀργοὺς χωρὶς νὰ ἠξεύρουν καὶ αὐτοὶ διατί.

Ἐρ.-Ὁ ἐλεύθερος ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἐργάζεται;

Ἀπ.-Ἴσα ἴσα, διὰ νὰ ἦναι ἐλεύθερος πρέπει νὰ ἐργάζεται. Νομίζω ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ μεγαλητέραν ἐλευθερίαν ἀπὸ τὰ ἄγρια ζῶα. Ὅλα κυνηγοῦν, ψαρεύουν ἢ ταξειδεύουν διὰ νὰ εὕρουν τροφήν.

Ἐρ.-Ἀλλὰ ἕκαστον τῶν ζώων τούτων ἐργάζεται διὰ μόνον τὸν ἑαυτόν του.

Ἀπ.-Ἂν δὲν ἐργάζεσαι παρὰ μόνον διὰ τὸν ἑαυτόν σου, δὲν ἔχεις νὰ περιμένῃς τίποτε ἀπὸ τὴν ἐργασίαν τῶν ἄλλων. Τότε πρέπει νὰ καλλιεργῇς τὴν γῆν, νὰ σπείρῃς, νὰ ἀλέθῃς, νὰ ζυμώνῃς· πρέπει, διὰ νὰ κάμῃς ὑποδήματα, νὰ σφάζῃς τὰ ζῶα, νὰ τὰ ἐκδέρῃς, νὰ κατεργάζεσαι τὰ δέρματα, νὰ κόπτῃς καὶ νὰ ῥάπτῃς τὰ ὑποδήματά σου· διὰ νὰ ἔχῃς ὑποκάμισον, πρέπει νὰ σπείρῃς λινόσπορον, νὰ τὸν καθαρίζῃς, νὰ τὸν μεταβάλῃς εἰς νῆμα, νὰ ὑφαίνῃς τὸ πανίον, νὰ κόπτῃς, νὰ ῥάπτῃς, καὶ καθεξῆς δι' ὅλα τὰ ἀντικείμενα τῶν ἀναγκῶν σου.

Ἀντὶ τούτων ὅμως, ἂν ἦσαι γεωργὸς, προάγεις σῖτον δι' ἑκατὸν ἀνθρώπους, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἑκατὸν ἀνθρώπων ὁ μὲν τὸν ἀλέθει, ὁ δὲ τὸν ζυμόνει, ἄλλοι κατεργάζονται τὸ δέρμα διὰ νὰ κάμῃς ὑποδήματα, καὶ ἄλλοι ἐργάζονται τὸ μαλλίον διὰ νὰ κάμῃς φορέματα καὶ τὰ τοιαῦτα. Καὶ ἄλλοι πάλιν διασχίζουν τὰς θαλάσσας καὶ κινδυνεύουν διὰ νὰ ὑπάγουν νὰ σὲ φέρουν βαμβάκιον, ζάχαριν, πέπερι. Τοιουτοτρόπως σὺ κάμνεις ἓν πρᾶγμα διὰ τοὺς ἄλλους, καὶ οἱ ἄλλοι κάμνουν ἑκατὸν διὰ σέ.

Ἕπεται τὸ τέλος.

ΠΩΣ ΤΡΕΦΟΜΕΘΑ

Συνέχεια· (ἴδε σελ. 210.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΚΑΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

Τὰ ὄργανα.

Δὲν σοῦ ἐξήγησα μέχρι τοῦδε τὴν λέξιν *ὄργανον*, διὰ νὰ μὴ παρεκτραπῶ μακρὰν τοῦ προκειμένου. Καὶ πιθανῶς μὲν ἐννόησες περὶ τίνος πρόκειται, ἀλλ' ὅπως δή ποτε πρέπει νὰ μάθῃς ἀκριβῶς τὴν σημασίαν τοῦ πράγματος.

Ὄργανον κυρίως σημαίνει ἐργαλεῖον, μέσον διὰ τοῦ ὁποίου ἐκτελοῦμεν ἢ εὐκολύνομεν τὴν ἐκτέλεσιν ἐργασίας τινός. Τὰ ὄργανα λοιπὸν τοῦ σώματός μας εἶνε τὰ ἐργαλεῖα, διὰ τῶν ὁποίων ἐκτελοῦμεν ὅλας τὰς πράξεις τῆς ζωῆς μας· καὶ ἐπειδὴ ὅλα τὰ μέρη τοῦ σώματός μας χρησιμεύουν εἰς κάτι, ὅλον τὸ σῶμά μας δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο εἰμὴ ἄθροισμα ὀργάνων. Τοιουτοτρόπως ἡ χείρ μας εἶνε ὄργανον, διὰ τοῦ ὁποίου συλλαμβάνομεν τὰ πράγματα· ὁ ὀφθαλμός μας εἶνε ὄργανον, διὰ τοῦ ὁποίου βλέπομεν· ἡ καρδία εἶνε ὄργανον, διὰ τοῦ ὁποίου κυκλοφορεῖ τὸ αἷμα κ.λ.

Διὰ τοῦτο δὲ ἡ ζωή μας δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο, παρὰ τὸ ἄθροισμα τῆς προσθέσεως τῶν ἐνεργειῶν, τὰς ὁποίας ἀποτελοῦσι τὰ ὄργανα τοῦ σώματός μας, καὶ αἵτινες εἶνε μὲν χωρισταὶ καθ' ἑαυτὰς, συγκεφαλαιοῦνται ὅμως καὶ συνενώνονται μυστηριωδῶς εἰς μίαν κοινὴν ἐνέργειαν καὶ ζωήν.

Καὶ ὅμως ἡ παρομοίωσις αὐτὴ εἶνε ἀρκετὰ ξηρὰ, καὶ δὲν δύναται νὰ παραστήσῃ ἀκριβῶς τὴν εἰκόνα τῆς ζωῆς.

Ἂς προσπαθήσω νὰ σοῦ τὴν ἐκφράσω κάπως καλλίτερα.

Ἡ λέξις ὄργανον ἐφαρμόζεται ἐπίσης, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὸν καθημερινὸν βίον, εἰς τὴν μουσικήν. Ἂς ὑποθέσωμεν λοιπὸν πρὸς στιγμὴν, ὅτι τὰ ὄργανα τοῦ σώματός μας εἶνε μουσικὰ ὄργανα.

Πκρευρέθης βεβαίως ποτέ σου εἰς καμμίαν συναυλίαν ἢ *κονσέρτον* καθὼς λέγομεν κοινῶς. Ἕκαστον ὄργανον τῆς μικρᾶς ἢ μεγάλης ὀρχήστρας, ἥτις δίδει τὴν συναυλίαν, παίζει τὸ ἰδιαίτερον μέρος τὸ ὁποῖον εἶνε γραμμένον ἐπίτηδες δι' αὐτό. Καὶ ὅμως, μολονότι ἄλλο μέρος παίζει τὸ ἓν ὄργανον καὶ ἄλλο τὸ ἄλλο, ὅταν παίζωσιν ὅλα τὰ ὄργανα ὁμοῦ, μίαν μόνην ἁρμονίαν ἀκούει κανεὶς, καὶ ἡ ἁρμονία αὐτὴ εἶνε μελῳδία, καὶ ἡ μελῳδία εἶνε ἡ μουσικὴ τὴν ὁποίαν ἔγραψεν ὁ μέγας ἀόρατος τεχνίτης, τὸν ὁποῖον δὲν βλέπεις ὅταν ἀκούῃς τὴν συναυλίαν. Δὲν ὑπάρχει τότε διὰ τὰ ὦτά μας οὔτε αὐλὸς, οὔτε σάλπιγξ, οὔτε τετράχορδον, οὔτε βάρβιτος, ἀλλ' ἡ Συμφωνία τοῦ Βετχόβεν, ἡ Εἰσαγωγὴ τοῦ Δὸν Ἰωάννου, τοῦ Μότζαρτ.

Αὐτὸ εἶνε καὶ ἡ ζωή. Ὅλα τὰ ὄργανα παίζουν συγχρόνως, καὶ μία μόνη ὑπάρχει μουσικὴ, ἡ μουσικὴ τὴν ὁποίαν ἔγραψεν ὁ Θεός.

Ὅταν δὲ σοῦ λέγω, ὅτι αὐτὸ εἶνε ἡ ζωὴ, μὴ ὑποθέσῃς ὅτι εἶνε αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ἀπαραλλάκτως, διότι, μὰ τὴν ἀλήθειαν, οὔτ' ἐγὼ ἠξεύρω ἀκριβῶς τί εἶνε, οὔτε θὰ εὕρῃς κανένα νὰ σοῦ τὸ εἰπῇ, καὶ ἂν γυρίσῃς ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἐρωτήσῃς ὅλους του τοὺς σοφούς. Ὅσας δὲ παρομοιώσεις καὶ ἂν σοῦ κάμω, ὅλαι θὰ ἔχουν τὸ σφάλμα των· καὶ διὰ νὰ ἐννοήσῃς πόσον ἔχω δίκαιον, ἀρκεῖ νὰ σοῦ ὑποδείξω τὸ σφάλμα τῆς παρομοιώσεως τὴν ὁποίαν πρὸ μικροῦ σοῦ ἔκαμα. Σὲ εἶπα ὅτι ἡ ζωή μας ὁμοιάζει μὲ ὀρχήστραν· καὶ ὅμως εἰς μὲν τὴν ὀρχήστραν βλέπομεν πλησίον ἑκάστου ὀργάνου καὶ ἕνα μουσικὸν, ἐνῷ εἰς τὴν ζωήν μας βλέπομεν τὸ ὄργανον ἀλλὰ μουσικὸν δὲν βλέπομεν κανένα.

Θὰ μ' ἐρωτήσῃς ἴσως, διατὶ χάνω τόσον καιρὸν νὰ σοῦ ὁμιλῶ περὶ ὀργάνων, ἀντὶ νὰ ἐξακολουθήσω τακτικὰ καὶ ἥσυχα τὴν ἱστορίαν τῆς κυκλοφορίας, τὴν ὁποίαν ἠρχίσαμεν. Ἀλλὰ, καθὼς σοῦ προεῖπα, ἐντὸς τῶν ὀργάνων κλείεται τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς μας, καὶ ἀπ' αὐτὰ κυρίως ἔπρεπε ν' ἀρχίσω, ἂν ἤθελον νὰ σὲ διδάξω μεθοδικῶς καὶ κατ' ἐπιστήμην, διότι ἐξ αὐτῶν ἀρχίζουσιν ὅλα τὰ ἐπιστημονικὰ βιβλία, ἅτινα πραγματεύονται τὸ ἀντικείμενον εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ἡμεῖς καταγινόμεθα. Ὁποιονδήποτε δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ ἂν ἀνοίξῃς, θὰ ἰδῇς ὅτι εὐθὺς εἰς τὴν ἀρχὴν διαιρεῖ τὰ ὄντα τῆς δημιουργίας εἰς *ἐνόργανα* καὶ *ἀνόργανα*, εἰς ὄντα δηλ. τὰ ὁποῖα ἔχουσιν ὄργανα καὶ εἰς ὄντα τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν.

Ἡμεῖς ὅμως ἐπήραμεν τὸ πρᾶγμα κάπως πρακτικώτερα, καὶ ἠρχίσαμεν ἀπ' ἄλλου, διότι πάντοτε εἴχομεν καιρὸν, καθὼς βλέπεις, νὰ κάμνωμεν μικρὰς ἐκδρομὰς δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ, διὰ νὰ συμπληρώνωμεν ὅσα τυχὸν κενὰ μᾶς ἐπαρουσιάζοντο.

Εἶχα δὲ κάπως καὶ μερικοὺς ἄλλους λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους δὲν ἤρχισα τὴν διδαχήν μου μὲ γενικὰς θεωρίας, μὲ ἀφῃρημένα πράγματα καὶ μὲ ἐπιστημονικὰς διαιρέσεις καὶ ὑποδιαιρέσεις· ὁ κυριώτερος δὲ ἐξ αὐτῶν ἦτον, ὅτι ἂν ἤρχιζα σοβαρὰ σοβαρὰ νὰ σοῦ λέγω πράγματα ἀκατανόητα, ὀλίγον βεβαίως θὰ μὲ ἤκουες, καὶ ἴσως ἴσως δὲν θὰ μὲ ἤκουες καὶ διόλου. Ἐγὼ τότε ὀλίγον θὰ ἐκέρδιζα καὶ σὺ δὲν θὰ ἐκέρδιζες τίποτε. Καλλίτερα λοιπὸν ὁποῦ ἠρχίσαμεν ὅπως ἠρχίσαμεν, καὶ προχωροῦμεν ὅπως προχωροῦμεν.

Τώρα, ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ αἷμα, τὸ ὁποῖον τρέφει τὰ ὄργανα.

Ἕπεται συνέχεια.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

ΑΠΟΔΗΜΙΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΟΛΟΝ

Α'

Πάντες γινώσκομεν τὴν ἀρχὴν τῶν πρὸς τὰς ἀρκτικὰς χώρας ἀποδημιῶν, τὰς ὁποίας πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀπὸ τριῶν ἑκατονταετηρίδων κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπὶ ἐμπορικῷ, σήμερον δὲ ἐπὶ ἐπιστημονικῷ σκοπῷ. Ἡ μεγάλη θαλασσοπλοΐα, ἡ σημαντικωτάτη ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐμπορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς χθὲς οὕτως εἰπεῖν· διότι, περιωρισμένη οὖσα ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐν τῇ στενῇ λεκάνῃ τῆς μεσογείου, κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους, μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς, νὰ ὑπερβῇ αὐτὴν καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὰ ἀπώτατα τῆς ὑφηλίου.

Ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐθεωρήθη ἡ Ἰνδικὴ τόπος θαυμασίων καὶ μῦθοι τὰ διηγήματα τῆς Χαλιμᾶς, καθόσον ἀδύνατος σχεδὸν ὑπελαμβάνετο ἡ μετάβασις εἰς τὴν ἀπωτάτην χώραν τὴν ἐπικληθεῖσαν Καταί, ὅπου, κατὰ τὴν κοινὴν γνώμην, ἔῤῥεεν ἄφθονος ὁ χρυσὸς καὶ ἔβρυον πλήθη ἀρωμάτων καὶ ἄλλων πολυτίμων εἰδῶν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ εἴδη ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐπιζητεῖ τοσοῦτον ἡ Εὐρώπη, μετεφέροντο εἰς αὐτὴν σπανιώτατα, ἑπόμενον ἦτο ν' ἀπολαύωσι, διὰ τὴν ἔλλειψιν, μεγίστης τιμῆς· καὶ οὗτος ὑπῆρξεν ὁ κύριος λόγος δι' ὃν ἀπέβλεψαν εἰς ἀνεύρεσιν ὁδοῦ θαλασσίας, τῆς διὰ ξηρᾶς φαινομένης ἀδυνάτου. Ὁ δὲ Κολόμβος, ἐνῷ ἐφρόνει ὅτι ἔφθασεν εἰς τὰς Ἰνδίας, ἀνεκάλυψεν ἐξ ἐναντίας τὴν Ἀμερικήν.

Ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ μεγάλαι ἰδέαι, αἱ ἐνδιαφέρουσαι ὁλόκληρον ἐποχὴν, δὲν ἀνήκουσιν εἰς ἕνα μόνον ἄνθρωπον, ὁ δ' ἐκτελῶν αὐτὰς ἱκανοποιεῖ γενικὴν ἀξίωσιν, οὕτω καὶ τοῦ ἐνδόξου Γενουηνσίου προηγήθησαν ἄλλοι. Ἡ δὲ ἀνακάλυψις τῆς νέας γῆς καὶ τῶν ἀκρωτηρίων τοῦ Εὐέλπιδος καὶ τοῦ Ὄρν, ἀντὶ νὰ ἐλαττώσῃ τὸν ζῆλον τῶν ἀναζητούντων νέαν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας, ὑπέκαυσεν ἔτι μᾶλλον τὰς εἰκασίας ἐκείνων οἵτινες ὑπέθετον ὅτι ὑπῆρχεν ὁδὸς θαλασσία φέρουσα κατ' εὐθεῖαν πρὸς ἄρκτον ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἰς τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν. Οἱ μὲν ἀνεζήτουν τὴν ὁδὸν ταύτην περιπλέοντες τὴν Σιβηρίαν καὶ τὴν ἀρκτικὴν Ἀσίαν, οἱ δὲ τοὐναντίον προχωροῦντες εἰς τὴν θάλασσαν τὴν περὶ τὰς ἀκτὰς τῆς Γροενλανδίας, ἤτοι τὴν ἀρκτοδυτικὴν εἴσοδον τὴν ἀνακαλυφθεῖσαν τῷ 1853 ὑπὸ τοῦ Μάκκλουρ. Τολμηροί τινες θαλασσοπόροι, προχωρήσαντες εἰς τὰς ἀγνώστους ταύτας χώρας, ἐξηρεύνησαν αὐτὰς βαθμηδόν· εἰς τοὺς ἀγῶνας δὲ καὶ τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν ὀφείλεται ἡ γνῶσις τοῦ σχήματος τοῦ μέρους τούτου τῆς γῆς, τὸ ὁποῖον ἦτο πάντα ἄγνωστον τῇ ἐπιστήμῃ. Οἱ κορυφαῖοι δὲ τῶν θαλασσοπόρων, ὧν γίνεται μνεία εἰς τὴν ἱστορίαν, εἶναι ὁ Ι. Καβώτ, ὁ Οὔγος, ὁ Οὐίλλουγβαι, οἱ ἀδελφοὶ Κορταρεοὺλ, ὁ Ἰάκωβος Καρτιὲ, ὁ Φορβίσχερ, ὁ Ι. Δέβις, ὁ Βάρεντς, ὁ Ὕδσενς, ὁ Βαφφὲν, ὁ Βέχριν, ὁ Νεὰρν, ὁ Μακένζυ καὶ ὁ πλοίαρχος Κούκ. Ἀνὰ πᾶσαν δὲ ἀποδημίαν, ἐκτελουμένην μεταξὺ μυρίων κινδύνων καὶ ταλαιπωριῶν, ἐγένετο καὶ νέα τις ἀνακάλυψις, διάφορος πολλάκις ἐκείνης ἣν ἐπεδίωξαν.

Περὶ δὲ τὰ τέλη τῆς δεκάτης ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος δὲν εἶχε μὲν λυθῇ ἡ δυσκολία, εἶχεν ὅμως προχωρήσει πρὸς τὴν λύσιν. Οἱ μὲν ἀνεκάλυψαν τὴν εἴσοδον τῆς Πολικῆς θαλάσσης, οἱ δὲ, καταβάντες τὴν παραλίαν τῆς ἀρκτῴας Ἀμερικῆς μέχρι τοῦ πε-

πηγότος Ὠκεανοῦ, ἐπείσθησαν ὅτι ἄλλη θάλασσα δὲν ὑπάρχει, καὶ ἄλλοι εὗρον τὸν πορθμὸν τὸν διαχωρίζοντα τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἐδήλωσαν ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχεν ἡ ἐπιζήτητος δίοδος.

Ἀλλὰ τὰ συμβάντα τὰ διαταράξαντα τὰς ἀρχὰς τῆς ἡμετέρας ἑκατονταετηρίδος διέκοψαν τὰς ἐρεύνας, καὶ μόνον τῷ 1818 ἡ Ἀγγλία ἐπανέλαβε τὴν λύσιν τοῦ γεωγραφικοῦ προβλήματος, εἰς ὃ κατέτριψε τριάκοντα τρία ἔτη, τρεῖς γενεὰς ναυτῶν καὶ κόπους ἀτρύτους. Τῷ 1818 ὁ Ι. Ῥὸς ἀπῆλθεν εἰς ἀνακάλυψιν τῆς ἀρκτοδυτικῆς διόδου διὰ τοῦ κόλπου Βαφφὲν, ἀλλ' ἀπέτυχεν ἐντελῶς. Ἑτέρα δὲ ναυσιπορία, γενομένη συγχρόνως πρὸς τὴν ἀρκτανατολικὴν δίοδον, ἀπαντήσασα πελωρίους ὄγκους πάγων, δὲν κατώρθωσε νὰ ὑπερβῇ τὰ προσάρκτια τοῦ Σπίτζβεργ. Τὸ δ' ἑπόμενον ἔτος ὁ πλοίαρχος Πάῤῥε, μετὰ δύο πλοίων *Ἔκλα* καὶ *Γρὺψ*, ἐπεχείρησε πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Βαφφὲν νέαν πορείαν, ἥτις, διὰ τὴν σπουδαιότητα τῶν ἀνακαλύψεων, τάσσεται μετὰ τῶν πρώτων τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων. Ὁ Πάῤῥε ἐξετέλεσε μετὰ τῆς *Ἔκλας* καὶ τῆς *Ἐρεβοῦς* καὶ δύο ἄλλας ἐκδρομάς, ὧν ἡ ἑτέρα ὑπῆρξεν ἀτυχὴς, τοῦ ἑνὸς τῶν πλοίων ἐγκαταλειφθέντος μεταξὺ τῶν πάγων. Ἀλλὰ καὶ τῷ 1827 ἀνεχώρησεν ἐκ νέου ὁ ἀκάματος οὗτος ναυσιπόρος, ἀπόφασιν ἔχων νὰ διατρέξῃ ἐπὶ τοῦ πάγου τὴν ὁδὸν, τὴν ὁποίαν δὲν ἐδυνήθη νὰ διαπλεύσῃ, καὶ νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ πόλου. Ἀφῆκε λοιπὸν τὸ πλοῖόν του εἰς τὴν βορείαν ἄκραν τοῦ Σπίτζβεργ καὶ ὥρμησεν εἰς τὸ μέσον τῶν πάγων μετὰ δεκατεσσάρων ἀπτοήτων ἀνδρῶν, φέρων καὶ δύο μηνῶν καὶ ἡμίσεως τροφάς. Ἀφ' οὗ δὲ περιεπάτησε τριάκοντα τρεῖς ἡμέρας καὶ διέτρεξεν ἀπόστασιν πέντε σχεδὸν μοιρῶν, παρετηρήθη αἴφνης ὅτι εἶχε προχωρήσει μόλις δύο μοίρας· διότι, ἐνῷ διὰ πολλῶν ἀγώνων καὶ κόπων ἐβάδιζε πρὸς τὸ ἀρκτικὸν μέρος ἐπὶ τοῦ πάγου, οὗτος, συρόμενος ὑπὸ ὑποθαλασσίου ῥεύματος, κατέβαινε πρὸς τὸ βόρειον καὶ ἐματαίου τὸ ἥμισυ τοῦ γενομένου δρόμου. Τὸ ἐμπόδιον ὅμως τοῦτο εἶχε καὶ τὸ καλόν του, ἐπειδὴ τὸ ῥεῦμα, ἐρχόμενον ἀπὸ τοῦ πόλου, ἀπεδείκνυεν ὅτι ὑπῆρχεν ἐλευθέρα θάλασσα ἐκεῖθεν τῶν πάγων. Τὴν ἐλευθέραν δὲ ταύτην θάλασσαν ἡ Πολύνιαν, ὡς ὠνομάσθη ῥωσσιστὶ, ἔμελλε νὰ ἴδῃ πρῶτος ὁ Χάγες, καὶ πρὸς αὐτὴν ἔτεινον ἔκτοτε πᾶσαι αἱ πρὸς ἄρκτον ἀποδημίαι.

Δραματικώτατον δὲ ἐπεισόδιον πασῶν τῶν ἐπιχειρήσεων τούτων ὑπῆρξε τὸ τοῦ Ἰωάννου Φραγκλίνου. Ὁ ἀτρόμητος οὗτος ναύτης, διατρίψας τριετίαν εἰς τὴν βόρειον Ἀμερικὴν καὶ διερευνήσας τοὺς δύο ποταμοὺς τοὺς ἀνακαλυφθέντας ὑπὸ τοῦ Χὲρν καὶ Μακένζυ, ὥρισε τὴν θέσιν τῶν ἐκβολῶν αὐτῶν καὶ ἐξηκρίβωσε τὰς ἀκτὰς τῆς ἀρκτικῆς θαλάσσης, πρὸς τὰς ὁποίας ῥέουσι τὰ ὕδατα αὐτῶν. Τῷ δὲ 1845 ἀπεδήμησεν ἐκ νέου μετὰ δύο πλοίων, τοῦ *Ἐρέβου* καὶ τοῦ *Τρόμου*. Ἐπειδὴ δὲ παρῆλθον δύο καὶ τρία ἔτη χωρὶς νὰ γνωσθῇ τί ἔγινε, μεγίστη ἀνησυχία ἐκυρίευσε τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ διαφερομένους. Ὑποθέσαντες δὲ ὅτι ἀπεκλείσθη ὑπὸ τῶν πάγων ὅπως ὁ Ῥὸς καὶ ὁ Πάῤῥε, ἢ ὅτι ναυαγήσαντες ἐῤῥίφθησαν εἰς ἔρημον ξηρὰν μετὰ τῶν πληρωμάτων ἄνευ τροφῶν καὶ τρόπων μετακομίσεως, ἐστάλησαν βοήθειαι διὰ διαφόρων μερῶν συγχρόνως. Ὁ ἀρχαῖος μάλιστα φίλος τοῦ Φραγκλίνου δόκτωρ Ῥίτσαρδσον, μεταβὰς εἰς Καναδᾶν, ἀνέλαβε τὴν ὁδηγίαν πλοίων μελλόντων νὰ φέρωσιν αὐτὸν εἰς τοὺς πάγους καὶ τὴν ξηρὰν τοῦ πολικοῦ ὠκεανοῦ πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Φραγκλίνου· καὶ ἵνα προσελκύσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ θαλασσοπόρου καὶ τῶν συντρόφων αὐτοῦ, ἀνεστήλου σήματα ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν καὶ ἔῤῥιπτε καθ' ἑκάστην εἰς τὴν θάλασσαν πίθους περιέχοντας εἰδήσεις. Ἀλλὰ καὶ καννόνια ἐκροτοβόλουν καὶ βεγγαλικὰ πυρὰ ἠνάπτοντο.

Ἡ Λαίδυ Φράγκλιν, θελήσασα καὶ αὐτὴ νὰ ἑνώσῃ τὰς προσπαθείας της εἰς τὰς τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως, ἐναύλωσε τὸ πλοῖον *Πρίγκηπα Ἀλβέρτον*, ἐφ' οὗ ἐπέβη καὶ ὁ Γάλλος ὑποπλοίαρχος Βελλό. Ὁ γενναῖος οὗτος ἀξιωματικὸς, μετὰ ἀτυχῆ ἐκδρομὴν, ἐπέβη ἐκ νέου εἰς τὸν *Φοίνικα*, στελλόμενον νὰ εὕῃ τὴν ναυτικὴν μοῖραν τοῦ Βέλσερ εἰς τὰς βορείους θαλάσσας· καὶ τότε ἀπέθανε κατὰ τρόπον ἄξιον διηγήσεως. Ὁ *Φοῖνιξ* ἔφερεν ἐξ Ἀγγλίας ἔγγραφα τοῦ ναυτικοῦ διευθυντηρίου εἰς τὸν πλοίαρχον Βέλσερ· ἐπειδὴ δὲ ἦτο ἐπικίνδυνος ἡ μεταξὺ πάγων, ῥευμάτων καὶ τρικυμιῶν διάβασις τοῦ πορθμοῦ Οὐέλλιγκτον, ὁ Βελλὸ ἐζήτησε νὰ τὰ μετακομίσῃ αὐτός. Ἐμβὰς δὲ μετ' ἄλλων τεσσάρων εἰς λέμβον ἐξ ἐλαστικοῦ, κατώρθωσε μετὰ πολλοὺς κόπους νὰ φθάσῃ εἰς τὴν παραλίαν· ἀλλ' αἴφνης τὸ ἐκ πάγου νησίδιον, ἐξωθηθὲν ὑπὸ σφοδροῦ ἀνέμου, ἐκινήθη καὶ ἔφερε τοὺς τρεῖς ἀνθρώπους εἰς τὸ μέσον τοῦ στενοῦ. Οὗτοι δὲ, ὅπως προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τοῦ ψύχους καὶ τοῦ ἀνέμου, ἔσκαψαν διὰ μαχαιρῶν εἶδος θόλου ἐπὶ τοῦ πεπηγότος βουνοῦ καὶ διενυκτέρευσαν ὑπ' αὐτόν. Τὸ πρωὶ δὲ τῆς ἐπιούσης ὁ Βελλὸ μετέβη πρὸς τὰ ὄπισθεν τοῦ βουνοῦ ὅπως ἐξετάσῃ ποῦ εὑρίσκονται, ἐνῷ ἡ θύελλα ἐμυκᾶτο τρομερά. Μετά τινα λεπτὰ οἱ ἄλλοι ναῦται, μὴ βλέποντες αὐτὸν νὰ ἐπανέλθῃ, ἤρχισαν νὰ φωνάζωσι καὶ ἐπὶ τέλους, ἀνήσυχοι καὶ πλήρεις φόβου, διέτρεξαν τὸ ἐκ πάγου πεδίον, μόνον δὲ σημεῖον παρετήρησαν τὴν ῥάβδον τοῦ δυστυχοῦς ἀξιωματικοῦ, κυμαινομένην ἀπέναντι, πλησίον πλατείας διασφαγῆς, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ κατεκρημνίσθη βεβαίως ὁ Βελλὸ ὑπὸ τῆς θυέλλης. Τεσσαράκοντα

ὀκτὼ ὥρας ἔμειναν οἱ ἐπιζήσαντες ἄνευ τροφῆς καὶ πυρός· μετὰ δὲ ταῦτα κατώρθωσαν νὰ πηδήσωσιν εἰς ἄλλον πάγον καὶ ἐξ αὐτοῦ εἰς τὴν ἀκτήν.

Ἀπὸ τοῦ 1848 μέχρι τοῦ 1855 καὶ ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Ἀμερικὴ δὲν ἔπαυσαν φροντίζουσαι περὶ τοῦ Φραγκλίνου, δεκαπέντε δὲ ἀποστολαὶ μετὰ εἰκοσιτριῶν πλοίων ἀνεχώρησαν ἐπὶ τούτῳ ἐκ τοῦ σημείου αὐτοῦ. Ἡ βρεττανικὴ κυβέρνησις ὑπεσχέθη πεντήκοντα χιλιάδας φράγκων εἰς τὸν ἀνακαλύψοντα καὶ τροφοδοτήσοντα τὰ πληρώματα τοῦ *Ἐρέβου* καὶ τοῦ *Τρόμου*. Καὶ δὲν ἐπέτυχον μὲν οἱ τόσοι ἀγῶνες, ἀλλὰ δὲν ἀπέβησαν καὶ μάταιοι εἰς τὴν ἐπιστήμην· διότι οὐ μόνον πολλαὶ πλάναι ἐπανωρθώθησαν, οὐ μόνον ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῶν μερῶν ἐκείνων ὡρίσθη ὅσον ἀκριβῶς καὶ ἡ τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν λύσιν ζητήματος πρὸ τριῶν ἑκατονταετηρίδων ἐπιδιωκομένην, καὶ εἰς δύο ἀνακαλύψεις σπουδαιοτάτας. Ὁ πλοίαρχος Μάκκλουρ εὗρε τὴν περιπόθητον ἀρκτοδυτικὴν δίοδον, δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἀφοῦ πρῶτος πάντων τῶν ναυτιλλομένων ἔκαμεν ἐπὶ πλοίου τὸν γῦρον τῆς νέας γῆς. Ἡ ἔκθεσις τοῦ Μάκκλουρ ἀπέδειξε μὲν ὅσῳ τὸ δυνατὸν τὴν διὰ πολυαρίθμων στενῶν πολικῆς λεκάνης διάβασιν, ἀλλὰ καὶ ἔπεισε τοὺς πλέον δυσπίστους ὅτι ἡ διάβασις αὕτη ἐκρέματο ἐντελῶς ἀπὸ τῆς καταστάσεως τῶν πάγων. Τὸ δὲ ἐμπόριον δὲν ἔπρεπε πλέον νὰ ἐπιζητῇ τὴν ὁδὸν αὐτὴν, καταστᾶσαν ἄλλως ἀνωφελῆ ἕνεκα τῆς διωρυγῆς τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουὲζ καὶ τοῦ σιδηροδρόμου τοῦ Εἰρηνικοῦ. Ἡ δευτέρα ἀνακάλυψις ὀφείλεται εἰς τὸν Ἀμερικανὸν Κὰν, ἀνακαλύψαντα μετὰ παράβολον ναυσιπορίαν πέρα τῶν πάγων τῆς πολικῆς θαλάσσης τὴν ἐλευθέραν θάλασσαν, τὴν ὁποίαν παρετήρησεν ὀλίγα τινὰ ἔτη μετὰ ταῦτα ὁ Χάγες, ἥτις κατέστη σήμερον ὁ σκοπὸς πασῶν τῶν ναυτικῶν ἀρκτικῶν ἀποδημιῶν.

Ἐπὶ τέλους ὁ Μάκκλιντοκ, διοικῶν εἰκοστὴν ἐκδρομὴν ἐξαποσταλεῖσαν ὑπὸ τῆς Λαίδυ Φραγκλίνου, ἀνεῦρε τὰ ἴχνη τοῦ δυσυχοῦς θαλασσοπόρου καθὼς καὶ τὴν ἀπόδειξιν τοῦ θανάτου αὐτοῦ τε καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ναυτῶν. Ὁ Φραγκλῖνος ἀπέθανε τὴν 11ην Ἰουνίου 1847 μετὰ ἐννέα ἀξιωματικῶν καὶ δεκαπέντε ναυτῶν. Ὁ δὲ πλοίαρχος Κροζιὲρ ἀνέλαβε τὴν ὁδηγίαν τῶν ἑκατὸν πέντε ἐπιζησάντων. Τὸ δριμὺ ὅμως τοῦ κλίματος καὶ αἱ ταλαιπωρίαι ἀπεδεκάτισαν μικρὸν κατὰ μικρὸν τοὺς δυστυχεῖς ὁδοιπόρους, τῶν ὁποίων ἡ ὀδυνηρὰ καὶ ἀπελπιστικὴ πορεία ἐξηκριβώθη ἐκ τῶν παντοίων πραγμάτων ἅτινα κατέλιπον κατόπιν αὐτῶν, μέχρι τοῦ μέρους ὅπου σκελετοί τινες κείμενοι ὄπισθεν ἑλκύθρου ἐδείκνυον τὸ τέρμα τῆς περιωδύνου ταύτης ἐκστρατείας.

Β'

Ἔκτοτε δὲ τὸ ζήτημα τῆς ἀποδημίας εἰς τὰς ἀρκτικὰς χώρας ἐφαίνετο ἐγκαταλειφθὲν πρὸς ὥραν, ὅταν κατὰ τύχην περίστασίς τις ἀνεζωπύρησεν αὐτό. Τὴν 3ην Ἰανουαρίου 1865 Ἄγγλος τις, ἐμπειρότατος περὶ τὴν γνῶσιν τῶν πολικῶν χωρῶν, ἀνέγνωσεν ἐνώπιον τῆς ἐν Λονδίνῳ γεωγραφικῆς ἑταιρίας ὑπόμνημα περὶ νέας ἀποδημίας εἰς τὸν πόλον· προέτεινε δὲ τὴν ὁδὸν τοῦ κόλπου τοῦ Βαφφὲν καὶ τοῦ στενοῦ τοῦ Σμὶθ, τὴν ἀνακαλυφθεῖσαν ἤδη ὑπὸ τοῦ Κὰν καὶ τοῦ Χάγες. Ὁ διδάκτωρ Αὔγουστος Πέττερμαν, ὁ διευθύνων ἐν Γότᾳ τὴν περιώνυμον γεωγραφικὴν συλλογὴν τῶν *Mittheilungen*, ἐδείχθη μετὰ νεανικῆς ὅλως θερμότητος σφοδρὸς ἀντίπαλος τοῦ σχεδίου τούτου· διϊσχυρίζετο δὲ ὅτι πιθανώτερον ἦτο νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν ἐλευθέραν θάλασσαν διὰ τοῦ *Gulf-Stream* ἢ διὰ τῆς ἀρκτικῆς παραλίας τοῦ Σπίτζβεργ. Καὶ δὲν διεφώνουν μόνον ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῆς ὁδοῦ, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν συγκριτικὴν κατάστασιν τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν. Ὁ μὲν πλοίαρχος Ὀσβὸρν ἠξίου ὅτι ἀπέραντα πεδία πάγου ἐσκέπαζον τὴν ἀρκτικὴν ζώνην, ὁ δὲ διδάκτωρ Πέττερμαν ἐδόξαζεν ὑπάρχουσαν ἐλευθέραν θάλασσαν καὶ δυνατὴν τὴν ἀνὰ μέσον τῶν πάγων διάβασιν πλοίου μέχρι τοῦ πόλου. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὁ Γουστάβος Λαμβὲρτ, ὅστις εἶχε κάμει πολλὰς ἀποδημίας πρὸς τὴν ἄρκτον ἐπὶ πλοίου ἀπερχομένου πρὸς ἄγραν φαλαινῶν, προέτεινε τρίτον σχέδιον, καθ' ὃ ἔπρεπε νὰ διαβῶσι διὰ τοῦ στενοῦ Βέχριν καὶ νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν Πολύνιαν, τρεπόμενοι ὀλίγον πρὸς τὴν ἀκτὴν τῆς Σιβηρίας. Αἱ περὶ τούτου συζητήσεις συνεκίνησαν τὰ πνεύματα καὶ ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς σειρὰν ἀποδημιῶν τῶν ὁποίων ἡ τελευταία ὑπῆρξεν ἡ τοῦ Τέγετωφ.

Τῷ 1868 δύο ἐκδρομαὶ ἐγένοντο πρὸς τὰς θαλάσσας τοῦ Σπίτζβεργ, ἡ μὲν σουηδικὴ ἐπὶ τῆς *Σοφίας*, διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ Κ. Nordenskjœld, ἡ δὲ γερμανικὴ ἐπὶ τῆς *Γερμανίας*, πλοίου ἱστιοφόρου ὀγδοήκοντα τόνων, ἐξοπλισθέντος διὰ συνδρομῶν ὑπὸ τοῦ διδάκτορος Πέττερμαν. Ἡ *Γερμανία* εἶχε διαταγὰς νὰ φθάσῃ εἰς τὸν πόλον, παραπλέουσα τὰς ἀνατολικὰς παραλίας τοῦ Τσένλανδ, ἢ διαβαίνουσα πρὸς βορᾶν ἢ μεσημβρίαν τοῦ Σπίτζβεργ νὰ φθάσῃ ἔπειτα πρὸς τὸ ἀνατολικοβόρειον. Οὐδεμία ὅμως τῶν ὁδηγιῶν τούτων ἐξεπληρώθη, διότι παντὸς τὸ πλοῖον ἀπήντα πάγους, ἕνεκα τῶν ὁποίων δὲν ἐδυνήθη νὰ ὑπερβῇ τὴν ὀγδοηκοστὴν μοῖραν τοῦ πλάτους. Ὥστε μετὰ πολλὰς ματαίας ἀποπείρας ἐπανῆλθεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Βέργεν.

Τὸ δὲ ἑπόμενον ἔτος 1869 ἄλλη ἐκδρομὴ, παρασκευασθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἰδίου Πέττερμαν, ἐγένετο πρὸς ἐπανόρθωσιν τῆς περυσινῆς δοκι-

μῆς. Συνίστατο δὲ ἐξ ἑνὸς ἀτμοπλοίου ὀνομασθέντος *Γερμανία*, τὸ δὲ φέρον τὸ ὄνομα τοῦτο πρὸ ἑνὸς ἔτους ὠνομάσθη *Χάνσα*. Τὰ δύο δὲ ταῦτα πλοῖα ἔφθασαν εἰς τοὺς πάγους τοῦ Γρόενλανδ πρὸς τὴν 74ην μοῖραν τοῦ πλάτους καὶ ἔμειναν ἐκεῖ ὁλόκληρον μῆνα, ὅτε ὁ πάγος διεῤῥάγη καὶ ἀφῆκεν ἐλευθέραν τὴν δίοδον. Γενομένης δὲ τῆς διαλύσεως τῶν πάγων τὰ πλοῖα ἔφθασαν μὲν εἰς τὴν ξηράν, ἀλλὰ δὲν ἐδυνήθησαν νὰ καταβῶσιν εἰμὴ πρὸς νότον, ἄλλων πάγων ἀκινήτων ἐμποδιζόντων τὴν πρὸς βορρᾶν διάβασιν. Οἱ πάγοι οὗτοι ἔμειναν ἐπίσης ἀκίνητοι καὶ τὸ ἐρχόμενον ἔτος. Οἱ δὲ ἐρευνηταί, διαχειμάσαντες εἰς τὴν νῆσον Πένδηλον, ἐβιάσθησαν νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν Γερμανίαν χωρὶς νὰ περάσωσι τὴν 75ην μοῖραν· ἐν χειμῶνι δὲ προεχώρησαν ἐπὶ ἑλκύθρου μέχρις αὐτῆς. Ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποδημίας ταύτης ὑπῆρξε σημαντικόν, διότι κατήρτισαν πολυτίμους συλλογὰς ζώων, φυτῶν καὶ ὀρυκτῶν καὶ ἔφεραν πλῆθος ἀστρονομικῶν καὶ φυσικῶν παρατηρήσεων, αἵτινες ἐπηύξησαν τὸ κράτος τῆς ἐπιστήμης.

Ἐπὶ τέλους ὀδυνηρὸν καὶ δραματικὸν ἐπεισόδιον ἐτελείωσε τὴν ἐκστρατείαν, ἡ ἀπώλεια τῆς *Χάνσας*. Μέχρι τέλους Αὐγούστου 1869 τὰ δύο πλοῖα συνεταξείδευον τὸ ἓν πλησίον τοῦ ἄλλου. Ἀλλὰ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Σεπτεμβρίου ἡ *Χάνσα* κατεσχέθη ὑπὸ τῶν πάγων καὶ δὲν ἔβλεπε πλέον τὴν *Γερμανίαν*. Οἱ ἐπ' αὐτῆς, ὑποθέσαντες ὅτι δυσκόλως θὰ ἀνθίστατο εἰς τὴν προσβολὴν τῶν πάγων, ἀπεφάσισαν ν' ἀποβιβάσωσιν ὅλα σχεδὸν τὰ τρόφιμα. Καὶ τῷ ὄντι ὅ,τι προεῖδον συνέβη· διότι διαρκοῦντος τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ὁ πάγος συνέτριψε τὸ πλοῖον καὶ μόλις κατώρθωσαν νὰ σώσωσιν ὀλίγα ξύλα καὶ σχοινία. Τὸ πλήρωμα εὑρέθη τότε ἐπὶ ἀπεράντου νήσου ἐκ πάγων κυμαινομένης ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἐν καιρῷ ἀτελευτήτου χειμερινῆς νυκτὸς, διότι ὁ ἥλιος δὲν θὰ ἐφαίνετο ἢ μετὰ πολλὰς ἑβδομάδας.

Οὕτω πως διακείμενοι κατεσκεύασαν καλύβην ἐξ ἀνθράκων, καὶ ἐπειδὴ αἱ ζωοτροφίαι καὶ ἡ καύσιμος ὕλη ἦσαν ἄφθονοι, κατέλυσαν ὅσον ἦτο δυνατὸν ἐν ἀνέσει. Θέλει ἐρωτήσει τις ἴσως ὁποίαν πιθανότητα σωτηρίας ἐδύναντο νὰ ἔχωσιν οἱ ταλαίπωροι οὗτοι κάτοικοι τοῦ ἐκ πάγων νησιδίου, τὸ ὁποῖον ἐκυμαίνετο κατὰ θέλησιν τῶν ἀνέμων καὶ τῶν ὑποθαλασσίων ῥευμάτων. Ἐλπίδα εἶχον τὴν ἑξῆς· ἐν τῷ διαστήματι τοῦ χειμῶνος ἡ νῆσος θὰ ὠθεῖτο, ὡς συνήθως γίνεται, πρὸς μεσημβρίαν ὅπου ἡ παραλία, τῇ βοηθείᾳ δὲ τῶν τριῶν λεμβῶν τὰς ὁποίας εἶχον σώσει θὰ ἐδύναντο νὰ φθάσωσιν εἰς Γρόενλανδ. Ἀλλ' ἀπροσδόκητος καὶ τρομερὰ περίστασις ἐματαίωσε τὴν ἐλπίδα ταύτην· διότι περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰανουαρίου ἡ νῆσος ἐχωρίσθη εἰς δύο καὶ ἡ διαχώρισις ἐγένετο ἴσα ἴσα ὑπὸ τὴν καλύβην αὐτῶν. Εὐτυχῶς ὅμως τὸ μεγαλείτερον μέρος αὐτῆς, αἱ λέμβοι καὶ πάντες οἱ κάτοικοι ἔμειναν εἰς τὸ αὐτὸ τεμάχιον τοῦ πάγου. Ταῦτα δὲ συνέβησαν ἐν ὥρᾳ τρικυμίας, οἱ δὲ δυστυχεῖς ναυαγοὶ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν εἶχον σκεπασθῆ ὑπὸ τῆς χιόνος καὶ ἀποναρκωθῆ ὑπὸ τοῦ ψύχους, ὥστε κατέστησαν δυσκίνητοι. Ἀλλ' ὅπως δήποτε κατεσκεύασαν νέαν μικροτέραν καλύβην μὴ ἐξαρκοῦσαν εἰς πάντας· διὸ καί τινες ἐκοιμῶντο εἰς τὰς λέμβους.

Τὸ δὲ ἔαρ, τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο ὅτι θὰ φέρῃ τὴν ἀπολύτρωσιν, ἔφερεν ἐξ ἐναντίας νέους κινδύνους· διότι ὑπὸ τὴν ἐπιῤῥοὴν τῆς ἀτμοσφαίρας, γενομένης ὀλιγώτερον ψυχρᾶς, τὸ νησίδιον ἀνελύετο καθ' ἑκάστην καὶ ἐγίνετο στενώτερον· ὥστε ἔφθασεν ὥρα κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἦσαν οὔτε ἐπὶ πάγων οὔτε ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ βεβυθισμένοι εἰς εἶδος χιόνος ἥτις ἠπείλει νὰ καταπίῃ αὐτοὺς ἐντὸς ὀλίγου. Τέλος πάντων τὰ βασανιστήρια ἐτελείωσαν, διότι ἔφθασαν πρὸς τὴν 61ην μοῖραν τοῦ πλάτους, καὶ ἐπιβάντες εἰς τὰς λέμβους κατώρθωσαν νὰ πατήσωσι τὴν παραλίαν τῆς Γρόενλανδ. Μετὰ πολλῶν δὲ μόχθων καὶ κόπων ἐπέρασαν τὸ ἀκρωτήριον *Farwel* καὶ ἔφθασαν εἰς *Frederiksdall*· τὸ δὲ πεπηγὸς νησίδιον εἰς τὸ ὁποῖον εἶχον κατοικήσει ἐξ μῆνας διέτρεξε πλέον τῶν διακοσίων μιλίων ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν. Ἀξιοσημείωτον δὲ ὅτι οὐδεὶς τῶν ναυτῶν ἀπέθανεν· εἷς μόνον ἀπώλεσε τὰς φρένας.

Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην ἀποδημίαν τῆς *Γερμανίας* εὑρίσκετο μετὰ τῶν ἄλλων ἐπιστημόνων καὶ ὁ ὑποπλοίαρχος Πάγερ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἔμελλε νὰ γίνῃ μετ' ὀλίγον γνωστότατον. Ἀνεκάλυψεν ἓν *Fjord* τὸ ὁποῖον ὠνόμασεν αὐτοκράτορα Φραγκῖσκον Ἰωσήφ. Ἰδοὺ δὲ πῶς περιγράφει τὸ ἄγριον τοῦτο μέρος: «Ἐφθάσαμεν εἰς εἶδος λεκάνης, τῆς ὁποίας τὰ χείλη ἐσχηματίζοντο ἐκ βράχων ἐχόντων σχήματα καὶ χρώματα ὡραιότατα καὶ παράδοξα. Πάντες οἱ χαρακτῆρες τοῦ κόσμου τὸν ὀρέων, τοῖχοι ἀπέραντοι, βαθύταται σχισμάδες, πάγοι γιγάντιοι, καταῤῥάκται μυκώμενοι, πάσας ταύτας τὰς κολοσσιαίας εἰκόνας ἐθαύμαζε συγχρόνως ὁ ὀφθαλμός· καὶ σήμερον δὲ ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἡ πρώτη ἐντύπωσίς μου, ὅτε εἶδον τὴν λεκάνην ταύτην περικυκλωμένην ἐξ ὄγκων ἀλλοκότων, ἐκ βράχων ὁμοιαζόντων εἰς φρούρια καὶ ὑψουμένων ἀπὸ χιλίων πεντακοσίων μέχρι δύο χιλιάδων πεντακοσίων μέτρων, ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε ἐνόμισα ὅτι μετεφέρθην εἰς χώραν μαγευτικήν. Μέγιστος κυβικὸς λίθος ὑψοῦται μακρὰν ἐντὸς τῆς λεκάνης χίλια πεντακόσια μέτρα ὑπεράνω τῶν γαλανῶν κυμάτων. Ῥαβδώσεις δὲ τακτικαὶ ὑποκύανοι, κοκκινωπαὶ καὶ κίτρινοι, αἱ μὲν καθαραί, αἱ δὲ βαθύτεραι, ἐκτείνονται καθ' ὅλον τὸ ὕψος. Ἀκρωτήρια ὁμοιάζοντα πρὸς προμαχῶνας καὶ πυργίσκους δίδουσιν εἰς αὐτὸν μορφὴν ἐρειπίων φρουρίου. Διὸ καὶ τὸν ὠνομάσαμεν φρούριον τοῦ διαβόλου· οὐδέποτε εἰς τὰς Ἄλπεις εἶδον τοποθεσίας μαγευτικωτέρας. Πορῤῥωτέρω καταπίπτουσιν ἀπὸ τὰ πλευρὰ ὑψηλοῦ πάγου μέγιστοι καταῤῥάκται, οἵτινες γίνονται ἄφαντοι μετὰ πολλοῦ πατάγου εἰς τὰ ἀκίνητα κύματα τῆς λεκάνης τῆς ὁποίας μόλις ῥυτιδοῦται ἡ ἐπιφάνεια.»

Ἕπεται συνέχεια.

L. Rozier.

Η ΚΟΡΗ

Ἐκ τῶν τοῦ LEGOUVÉ.

Γέννησις.

Κοίτη ὠδίνων ὑψοῦται ἐκεῖ, ἀπέριττος καὶ τραχεῖα τόσον διὰ τὸν πλούσιον ὅσον καὶ διὰ τὸν πένητα, διὰ τὸν κάτοικον τῆς Ἄρκτου καὶ τὸν τῆς Μεσημβρίας· διότι ἀπαιτεῖται κλίνη σκληρὰ διὰ τὴν σκληρὰν ταύτην ἐργασίαν. Ἐπὶ τῆς κοίτης ταύτης γυνὴ ὠδίνει· παρ' αὐτῇ ἵσταται ὁ σύζυγος σοβαρὸς, ἡ μήτηρ τρέμουσα καὶ σιωπηλὸς ὁ ἰατρὸς, πρὸς ὃν στρέφονται πάντων τὰ βλέμματα μετ' ἀνυπομονησίας. Ἀλλ' αἴφνης ἀντηχεῖ ἀσθενής τις κραυγή· τὸ βρέφος ἐγεννήθη.— «Τί εἶναι; τί εἶναι;» ἐρωτῶσι πάντες μετ' ἀγωνίας.—«*Εἶναι κόρη.*»—Ἐπὶ πόσους ἤδη αἰῶνας καὶ παρὰ πόσοις λαοῖς ἡ φράσις αὕτη «*Εἶναι κόρη*» ἠχεῖ ἀπαισίως μετὰ λύπης, ἐνίοτε δὲ καὶ μετ' αἰσχύνης!

Παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἡ λεχὼ ἀπεκλείετο τοῦ θυσιαστηρίου ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἂν εἶχε γεννήσει ἄῤῥεν, ἂν ὅμως θῆλυ ἐπὶ ὀγδοήκοντα· παρὰ δὲ τοῖς Ἰνδοῖς τὸ πένθος ἐπὶ τῇ γεννήσει θυγατρὸς ἐπήγαζεν ἐξ αὐτῆς τῆς θρησκείας. Οὗτοι ἐπίστευον ὅτι αἱ ἀγαθαὶ ἢ κακαὶ πράξεις τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἤρκουν μόναι νὰ ὁδηγήσωσιν αὐτὸν εἰς τὸ σκήνωμα τῆς χαρᾶς ἢ τῆς τιμωρίας. Ἡ σωτηρία αὐτοῦ δὲν ἐξηρτᾶτο ἐξ αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἀπογόνων του, ὥστε αἱ σκιαὶ τῶν πατέρων ἐπλανῶντο κατηφεῖς περὶ τὰ προπύλαια τοῦ Παραδείσου, μέχρις οὗ τὰ τέκνα ἤνοιγον αὐτοῖς τὰς πύλας, τελοῦντα ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτῶν ἐπικήδειόν τινα θυσίαν καλουμένην *Σράδχαν*. Ἀλλὰ ἡ ψυχοσώτειρα αὕτη θυσία δὲν ἠδύνατο νὰ τελεσθῇ παρὰ γυναικός. Οὕτως αἱ θυγατέρες, πιστεύουσαι εἰς τὰ μετὰ θάνατον βάσανα τῶν πατέρων, δακρύουσαι ἐπ' αὐτοῖς, καὶ οὐδὲν δυνάμεναι πρὸς ἀνακούφισιν αὐτῶν, ἦσαν οἱονεὶ κεχωρισμέναι τῆς οἰκογενείας. Αἱ θρησκευτικαὶ αὗται πεποιθήσεις καθίστων ἔτι μᾶλλον ἀγωνιώδη παρὰ τῇ κοίτῃ τῆς τικτούσης τὴν προσδοκίαν, καὶ ζωηροτέρας τὰς κατὰ τὸ φῦλον τοῦ γεννηθέντος ἐπιδείξεις χαρᾶς ἢ ἀθυμίας. Ἂν ἐγεννᾶτο υἱός, πρὶν ἔτι ἀκουσθῇ ἡ φωνή του καὶ ἀποσπασθῇ ἐντελῶς τοῦ μητρικοῦ κόλπου, ὁ πατὴρ ἔτρεχε νὰ ζητήσῃ τὸ γλυκύτερον τῶν προϊόντων τῆς γῆς καὶ τὸ πολυτιμότερον τῶν μετάλλων, μέλι καὶ χρυσὸν, δι' ὧν ἔτριβε τὰ χείλη τοῦ νεογεννήτου, προσαγορεύων αὐτὸ, ἐνῷ ἀντήχουν πέριξ χαρμόσυνοι εὐχαὶ, διὰ τῶν ἐκφραστικωτέρων ὀνομάτων, *Πούτρα* ἤτοι *Λυτρωτὴν τῆς Κολάσεως* ἢ *Ἐξοφλητὴν*, ὡς μέλλοντα νὰ πληρώσῃ τὴν ὀφειλὴν τῶν προγόνων. Ἀλλὰ καὶ ἡ μήτηρ μετεῖχε τῶν τοιούτων τιμῶν, ὑψουμένη ἐν τῇ ἰνδικῇ οἰκογενείᾳ, περιεχούσῃ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ συζύγους διαφόρου τάξεως, εἰς τὸν πρῶτον βαθμὸν, ὡς *μήτηρ υἱοῦ*. Ἂν ὅμως ἐγεννᾶτο κόρη, ὁποία σιγὴ καὶ κατήφεια! οὔτε ἄσματα ἀντήχουν, οὔτε ἑορταὶ ἐτελοῦντο· περὶ μέλιτος ἢ κἂν γάλακτος τὰ ἱερὰ βιβλία οὐδὲν λέγουσι, καὶ περὶ τῶν ὀφειλομένων εἰς θυγάτριον τίτλων ἐπίσης σιωπῶσι, διατάσσοντα μόνον νὰ ἦναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὔκολον τὴν προφοράν. Ἡ δὲ μήτηρ θυγατρὸς ἔκλαιε καὶ ἐφοβεῖτο διὰ τὸ μέλλον, διότι ἔκτοτε ἡ θέσις αὐτῆς παρὰ τῇ οἰκογενειακῇ ἑστίᾳ καθίστατο ἀκροσφαλὴς, ἠδύνατο δὲ καὶ νὰ διωχθῇ μετὰ ἑνδεκαετίαν, ἂν καὶ ἄλλας ἐγέννα θυγατέρας. Τοιαῦτα διέτατεν ἡ βίβλος τοῦ Μανού. Ἐν δὲ Ἀθήναις ὁ ἀποκτήσας θυγάτριον ἀνήρτα σιωπηλῶς ἄνωθεν τῆς θύρας του ἠλακάτην, ἀντὶ τῶν θριαμβευτικῶν στεφάνων ἐλαίας, δι' ὧν ἐσημαίνετο εἰς ἅπασαν τὴν πόλιν ὅτι ἄῤῥεν ἐγεννήθη ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Ἐν Σπάρτῃ μεταξὺ δέκα ἐκτιθεμένων βρεφῶν τὰ ἑπτὰ τοὐλάχιστον ἦσαν θήλεα, τὸ δὲ φῦλον αὐτῶν ἐθεωρεῖτο πολλάκις ὡς ἰσοδυναμοῦν πρὸς ἐλάττωμα. Ἐν Ῥώμῃ τὸ νεογέννητον ἐτίθετο κατὰ γῆς πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ πατρὸς, δυναμένου κατ' ἀρέσκειαν νὰ τὸ παραδεχθῇ, ἀναλαμβάνων αὐτὸ, ἢ νὰ τὸ ἐγκαταλείψῃ. Ποσάκις ὅμως οἱ ἀγέρωχοι ἐκεῖνοι πατρίκιοι ἀπέστρεψαν τὸ πρόσωπον καὶ ἐκώφευσαν εἰς τὰς κραυγὰς τοῦ πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῶν κλαίοντος δυστυχοῦς πλάσματος, διότι ἦτο *κόρη*!

Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τοῦ τιμαριωτικοῦ Μεσαιῶνος, ἡ γέννησις θυγατρὸς ἐθεωρεῖτο ὡς ἀληθὴς θεομηνία. Οἱ χρονογράφοι πληροφοροῦσιν ἡμᾶς ὅτι ὁ Λουδοβίκος ΙΑ', ὅτε προσήχθη αὐτῷ τὸ πρῶτόν του τέκνον, Ἰωάννα ἡ Βαλεσιανὴ, τοσοῦτον ἠδημόνησεν, ὥστε οὔτε κἂν βλέμμα ἔῤῥιψεν ἐπὶ τῆς νεογεννήτου, ἀλλ' ἀναχωρήσας αὐθωρεὶ εἰς Παρισίους ἀπηγόρευσε πᾶσαν ἐπίδειξιν χαρᾶς εἰς τοὺς ὑπηκόους του, καὶ τὴν θυγατέρα περιώρισεν ἐντὸς φρουρίου τινὸς, ὅπου ἐπὶ τέσσαρα ἔτη οὔτε τὸν πατέρα αὐτῆς εἶδεν οὔτε τὴν μητέρα. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀπόκτησιν υἱοῦ ἐπέμεινε τὸ μῖσος. Τὴν πρώτην φορὰν καθ' ἣν εἶδε τὴν Ἰωάνναν, ὁ πατὴρ αὐτῆς οὐδὲν ἄλλο εὗρε νὰ τῇ εἴπῃ εἰμὴ μόνον: «Εἶσαι ἀκόμη ἀσχημοτέρα ἀφ' ὅ,τι ἐνόμιζον!» Ἔκτοτε ὁσάκις ἀπήντα αὐτὴν τοσοῦτον ὠργίζετο, ὥστε ἡ παιδαγωγὸς τῆς ἡγεμονίδος ἐφρόντιζε νὰ κρύπτῃ αὐτὴν διὰ τοῦ μαν-

δύου αὐτῆς κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ βασιλέως, πρὸ πάντων ἀφοῦ ἡμέραν τινὰ τὴν ἔπληξε διὰ τοῦ ξίφους κατὰ τὸν κρόταφον οὕτω σφοδρῶς, ὥστε ἔμεινεν ἀνεξάλειπτος ἡ οὐλή. Ἂν ἀφαιρέσωμεν ἐκ τῆς τοιαύτης ἀντιπαθείας τὴν ἰδιάζουσαν εἰς τὸν Λουδοβίκον ΙΑ' ἀγριότητα καὶ ἀναίδειαν, θέλομεν ἔχει ἐν τοῖς ἀνωτέρω πιστὴν εἰκόνα τῶν πρὸς τὰς θυγατέρας αἰσθημάτων πλείστων βαρόνων τοῦ Μεσαιῶνος, πλείστων αὐλικῶν τοῦ δεκάτου ἑβδόμου καὶ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος, πλείστων χθεσινῶν εὐγενῶν, πλείστων συγχρόνων ὀψιπλούτων καὶ, τὸ χειρότερον, πολλῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ.

Ὁ λαός, ἐν τῇ γραφικωτάτῃ γλώσσῃ του, θεωρεῖ ἐλασσούμενον κατὰ τὰς ἀνδρικὰς δυνάμεις τὸν *κάμνοντα μόνον κόρας*. Πολλάκις ἤκουσα χωρικοὺς, ἐρωτωμένους περὶ τῆς οἰκογενείας αὐτῶν, ν' ἀποκρίνωνται: «Δὲν ἔχω τέκνα, ἀλλὰ μόνον θυγατέρας.» Ὁ δὲ γεωργὸς τῆς Βρετανίας, οὗ ἡ σύζυγος ἔτεκε θυγατέρα, λέγει: «*Ἡ γυναῖκά μου ἀπέβαλε.*»

Ἐν πᾶσι τούτοις λανθάνει ἠθικόν τι φαινόμενον ἀρκούντως πολύπλοκον καὶ μυστηριῶδες, τὸ ὁποῖον οὔτε ἡ πρόληψις, οὔτε ἡ ἁπλῆ ματαιοφροσύνη τῶν γονέων ἀρκοῦσι νὰ ἐξηγήσωσι. Τὴν ἐξήγησιν λοιπὸν ταύτην πρέπει νὰ ζητήσωμεν ἀλλαχοῦ.

Τὸ διακρῖνον τὴν πατρικὴν καὶ μητρικὴν στοργὴν ἀπὸ τῶν λοιπῶν αἰσθημάτων εἶναι ἡ περὶ τοῦ μέλλοντος πρόνοια. Ὁ ἐραστὴς, ὁ φίλος, ὁ ἀδελφὸς καὶ ὁ σύζυγος δύνανται μὲν ν' ἀγαπῶσι μεθ' ὅσης καὶ ὁ γονεὺς περιπαθείας, ἀλλὰ *ὁλόκληρος* σχεδὸν ἡ τρυφερότης αὐτῶν ἀντικείμενον ἔχει τὴν παροῦσαν ὥραν. Ἐνῷ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς ἡ μέριμνα οὐδέποτε περιορίζεται εἰς τὴν παροῦσαν ὑγείαν, τὴν παροῦσαν ἀρετὴν ἢ εὐδαιμονίαν τῶν τέκνων των, ἀλλὰ πάντοτε προνοεῖ ποία ἔσται καὶ μετὰ δέκα ἔτη ἡ κατάστασις αὐτῶν. Οἱ γονεῖς εἶναι οἱ φρουροὶ τοῦ μέλλοντος. Ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο τὸ αἴσθημα τῆς προνοίας, δι' οὗ ὁ Θεὸς ἐπροίκισε τοὺς γονεῖς, πληροῖ αὐτοὺς ἀδημονίας καὶ φόβου, ὁσάκις γεννᾶται κόρη. Πᾶς φρόνιμος πατὴρ, δεχόμενος εἰς τὰς ἀγκάλας του τὴν νεογέννητον θυγατέρα, ἐρωτᾷ ἑαυτὸν μετὰ πολλῷ μείζονος ἀνησυχίας ἢ ἂν ἐδέχετο υἱὸν, τί αὕτη θέλει γίνει; Τὸ μέλλον εἶναι τῷ ὄντι δι' αὐτὴν ἀβεβαιότερον. Ἂν μὲν ἦναι πτωχὴ, πόσον θέλει ὑποφέρει! ἂν δὲ πλουσία, πόσα ἠθικὰ βάσανα θέλουσι πικράνει τὸν βίον της! Ἂν ἦναι προωρισμένη νὰ ζῇ διὰ τῆς ἐργασίας, ποῖον ἐπάγγελμα ἱκανὸν νὰ θρέψῃ αὐτὴν θέλει ἀσπασθῇ ἐν κοινωνίᾳ, ἥτις εἰς τὰς ἐργαζομένας χορηγεῖ μισθὸν μόλις ἱκανὸν ὥστε νὰ μὴ ἀποθάνωσι τῆς πείνης; Ἂν δὲν ἔχῃ προῖκα πῶς θέλει ἀποκατασταθῇ, ἐνόσῳ ἐπικρατεῖ τὸ ἔθιμον ν' ἀγοράζωσιν αἱ κόραι τοὺς συζύγους των; Ἀλλ' ἂν δὲν ὑπανδρευθῇ, πῶς θέλει ἀποφύγει πᾶν ὀλίσθημα; ὀλισθήσασα δὲ, πῶς δύναται νὰ σωθῇ ἀπὸ ἐντελοῦς ἀπωλείας, ἀφοῦ ὁ κόσμος εἶναι τόσον αὐστηρὸς διὰ πᾶν γυναικεῖον παράπτωμα; Ἀλλὰ καὶ ὁ πλοῦτος, ἡ ὑψηλὴ θέσις, ἡ ὑγεία, τὸ κάλλος ἢ τοῦ πνεύματος τὰ προτερήματα δὲν ἀρκοῦσι πρὸς καθησύχασιν πατρὸς, ἀναλογιζομένου ὅτι τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ ὁ βίος, ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡ ἀνάπτυξις θέλει παρ' ἄλλου ἐξαρτᾶσθαι. Ἐντεῦθεν ἡ ἐν τῇ πατρικῇ καρδίᾳ ἀποθάρρυνσις, πηγάζουσα ἐκ τῆς βεβαιότητος, ὅτι ἡ κορασὶς αὕτη οὔτε εἰς αὐτὸν ἀνήκει οὔτε κἂν εἰς ἑαυτὴν, καθόσον νυμφευθεῖσαν μὲν τὴν χάνει, κόρην δὲ οὖσαν ἀνατρέφει αὐτὴν δι' ἄλλον. Ἡ στοργὴ λοιπὸν αὐτοῦ οὐδὲν ἔχει μέλλον, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ πολλάκις ἵνα τὴν καταστήσῃ χλιαρωτέραν, ἀφοῦ ἡ ἀγάπη, ἂν ἐξαιρέσωμεν βραχείας τινὰς στιγμὰς ἐρωτικῆς παραφορᾶς, δὲν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ αὐτὴ εἰς ἑαυτὴν, ἀλλ' ἀπαιτεῖ κοινότητά τινα σκέψεων καὶ καθημερινῶν φροντίδων. Ἡ δὲ πατρικὴ πρὸ πάντων ἀγάπη, ἧς πρῶτον καθῆκον εἶναι τοῦ τέκνου ἡ ἀνατροφὴ, μόνον παρὰ υἱοῦ δύναται νὰ ἐλπίζῃ τὴν ἀμοιβὴν τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλλομένων θυσιῶν. Ἂν μὲν βιομήχανος ἦναι ὁ πατὴρ, ἐλπίζει ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ θέλει προαγάγει καὶ ἀναδείξῃ τὸ ἐργοστάσιόν του, ἂν δὲ ἔμπορος, ὀνειρεύεται εὐθὺς γιγαντιαίας ἐπιχειρήσεις ὑπὸ τὴν προσωνυμίαν *Πατὴρ καὶ υἱός*. Ἂν τέλος πάντων λόγιος ἢ ἐπιστήμων ἦναι ὁ πατὴρ, φυλάσσει τῷ υἱῷ του τὰς ἰδέας ἐκείνας, αἵτινες δὲν ἔλαβον καιρὸν νὰ ὡριμάσωσιν ἐν τῇ διανοίᾳ του, καὶ βλέπει ἐν αὐτῷ διαιωνιζομένην οὐ μόνον τῆς σαρκὸς ἀλλὰ καὶ τοῦ πνεύματος τὴν διαδοχὴν, καὶ φυομένας ὑπὲρ αὐτοῦ τὰς δάφνας ὅσας δὲν ἐπρόφθασεν ὁ ἴδιος νὰ δρέψῃ. Οὕτω, καὶ μόνον οὕτω, βλέπομεν παρατεινομένην τὴν ἐπίγειον ἡμῶν ὕπαρξιν· αἱ δὲ ἡμέραι ἡμῶν, συνδεόμεναι εἰς τοῦ τέκνου ἡμῶν καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ τὰς ἡμέρας, παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν ἰδέαν τῆς αἰωνιότητος, ἀντὶ τῆς τόσον ἐπαχθοῦς ἰδέας τοῦ θανάτου.

Εἰς ταῦτα πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὅτι πάντες ἀνεξαιρέτως, εἴτε εὐγενεῖς τύχωμεν, εἴτε βιομήχανοι ἢ ἐπιστήμονες, τὸ ἡμέτερον ὄνομα κληροδοτοῦμεν εἰς τὸν υἱὸν ἡμῶν. Πολὺ δὲ ἀπατῶνται οἱ νομίζοντες ὅτι μόνον διὰ τοὺς ἀριστοκρατικοὺς ἔχει τὸ ὄνομα σημασίαν, ἐνῷ καὶ ὁ ἀφανέστερος τῶν πολιτῶν ἔχει τὸ γενεαλογικὸν αὐτοῦ δένδρον καὶ τὸ οἰκόσημον ἐφ' οὗ, ἂν ἀναγινώσκηται καθαρῶς γεγραμμένη ἡ λέξις *τιμιότης*, ἀρκεῖ αὕτη νὰ τὸν κατατάξῃ ἐν τῇ ἀριστοκρατίᾳ τῶν τιμίων ἀνθρώπων.

Ἀλλ' ἐκ τῶν ἀπολαύσεων, ἃς ἀνωτέρω ἠριθμήσαμεν, οὐδεμίαν δυνάμεθα νὰ προσδοκῶμεν παρὰ θυγατρὸς, προωρισμένης εἰς γάμον, ὅστις ὡς ἐκ τῆς ἀπονεμομένης ἐν ταῖς ἡμετέραις κοινωνίαις δεσποτικῆς τῷ συζύγῳ ἐξουσίας, ἀποξενόνει μὲν εὐθὺς τὸν πατέρα ἀπὸ πάσης νομικῆς ἐξουσίας, δύναται δὲ καὶ νὰ διαρρήξῃ πάντα κοινωνικὸν σύνδεσμον μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ὑπάνδρου θυγατρός του. Πλὴν τούτων αὕτη, ὡς ἐκ τῆς συνήθως παρεχομένης εἰς τὰς κόρας ἀτελοῦς ἐκπαιδεύσεως, σπανίως δύναται νὰ συνέλθῃ εἰς σπουδαίαν μετὰ τοῦ πατρὸς διανοητικὴν κοινωνίαν, ἀνωτέραν δὲ ἀνατροφὴν διστάζουσιν οἱ γονεῖς νὰ δώσωσιν εἰς τὰς θυγατέρας, καλῶς γνωρίζοντες ὅτι ἡ πνευματικὴ ὑπεροχὴ παρὰ γυναικὶ εἶναι πολλάκις πρόξενος συζυγικῶν διενέξεων καὶ οἰκιακῆς ἀνησυχίας. Εἰς πάντα δὲ ταῦτα τὰ πλεονεκτήματα πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν σκληρὰν κοινωνικὴν πρόληψιν, τὴν θεωροῦσαν ὡς ταπείνωσιν καὶ σχεδὸν αἰσχύνην διὰ γυναῖκα τὸν ἄγαμον βίον.

Ἡ λέξις *γεροντοκόρη* προξενεῖ φρικίασιν εἰς τοὺς πατέρας, περιέχουσα ἐν ἑαυτῇ οὐ μόνον τὴν ἔννοιαν τῆς μονώσεως καὶ τῆς στερήσεως τῶν γλυκυτάτων τοῦ βίου ἀπολαύσεων, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ γελοίου. Γραία κόρη ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἑλκύει ἐφ' ἑαυτὴν σκωπτικὰ βλέμματα καὶ κακοβούλους ὑποθέσεις. Ἂν ἕνεκα ἐλλείψεως προικὸς δὲν ὑπανδρεύθη, ἡ πενία αὐτῆς δὲν φαίνεται ἀποχρῶσα αἰτία μὴ εὑρέσεως συζύγου, οἱ δὲ κακεντρεχεῖς, ἀόκνως ἀνασκάπτοντες τὸν παρελθόντα βίον τῆς δυστυχοῦς, εὑρίσκουσι πολλάκις αἰτίαν ἄλλην ἔτι μᾶλλον ταπεινωτικὴν, μυστικόν τι ἐλάττωμα ἢ νεανικὸν ὀλίσθημα. Ἀλλὰ διατί ἐνῷ στηλιτεύομεν τὴν ἀγαμίαν τῶν γυναικῶν, παρέχομεν πλήρη ἀμνηστείαν εἰς τοὺς ἀγάμους ἄνδρας; Τὸ κατ' ἐμὲ ἄγαμος γέρων οὐδόλως εἶναι ἄξιος μείζονος συμπαθείας, ἀφοῦ τοὺς πλείστους τούτους βλέπομεν ἐγωϊστὰς καὶ ἀποφυγόντας τὰς συζυγικὰς ὑποχρεώσεις, ὁτὲ μὲν ἵνα παρατείνωσι τὴν ἀκολασίαν τῆς νεότητος, ὁτὲ δὲ μὴ στέργοντες ὑπὲρ οὐδενὸς ἄλλου πλὴν ἑαυτῶν νὰ μεριμνήσωσι. Ἡ γραῖα κόρη ἀπ' ἐναντίας ἀπέμεινε πολλάκις τοιαύτη, εἴτε πιστεύσασα εἰς ὑπόσχεσιν μὴ τηρηθεῖσαν, εἴτε ἐμμείνασα εἰς ἔρωτα προδοθέντα, εἴτε ὁλόκληρος εἰς τοὺς γονεῖς αὐτῆς ἀφοσιωθεῖσα, ἕνεκα δηλ. δυστυχήματος ἢ ἀρετῆς. Ἀληθὲς εἶναι ὅτι αἱ γραῖαι κόραι εἶναι πολλάκις δύστροποι ἢ σεμνότυφοι, ἀλλὰ τὰ ἐλαττώματα ταῦτα ἐξαγοράζουσι διὰ πλείστης φιλοστόργου ἀφοσιώσεως. Ἡ καρδία αὐτῶν ἔχει ἀνάγκην οἰκογενείας, καὶ ἂν μὲν ἦναι ἡ κόρη ὀρφανὴ, ἀφοσιοῦται εἰς τὸν πάππον ἢ τὴν μάμμην αὐτῆς· ἂν δὲ στερῆται ἀνιόντων συγγενῶν, ζητεῖ ἀδελφικὴν ἢ συγγενικήν τινα στέγην, ὅπου ἀφιεροῦται εἰς ἐκπλήρωσιν ἔργου μετέχοντος τοῦ τῆς μάμμης καὶ τῆς παιδαγωγοῦ, ἐπονομαζομένη τότε προσφυέστατα ὑπὸ τῶν Γερμανῶν *δικνίζουσα θεία*. Ἡ γραῖα κόρη προθύμως ἀναλαμβάνει πᾶν ἄχαρι ἔργον, διδάσκουσα μετὰ μοναδικῆς ὑπομονῆς τὰ ἀνεψίδιά της τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου ἢ τὰ σημεῖα τῆς μουσικῆς, ἐνδύουσα αὐτὰ, ὁδηγοῦσα εἰς τὸν περίπατον ἢ φυλάττουσα κατ' οἶκον, πάντοτε δὲ ἀνευρίσκουσα ὑπὲρ αὐτῶν ὁτὲ μὲν παραμύθιον ἐν γωνίᾳ τινὶ τῆς μνήμης της, ὁτὲ δὲ γλύκυσμα εἰς τὸ βάθος τοῦ συρταρίου της. Ἂν δὲ οὔτε παιδία δὲν ἔχει ν' ἀγαπᾷ, περιθάλπει τότε τὰ κατοικίδια ζῶα, τὰ ἄνθη, τοὺς πτωχοὺς τοῦ χωρίου, οὓς κατηχεῖ, ἢ τὰς ὀρφανὰς τὰς ὁποίας ἐνδύει, γενομένη μήτηρ τῶν μὴ ἐχόντων μητέρα.

Τὴν εἰκόνα ταύτην τῆς γραίας κόρης οὐδεὶς, νομίζομεν, θέλει εὕρει μεροληπτικὴν, πολὺ δὲ εὐκολωτέρα εἶναι τῆς νεάνιδος ἡ ἀπολογία.

Ἀφοῦ περιεγράψαμεν τὰς ἀπολαύσεις, τὰς ὁποίας ἡ ἐλπιζομένη κοινότης ἰδεῶν καὶ συμφερόντων παρέχει εἰς τὸν πατέρα υἱοῦ, καὶ τὰς δικαίας ἀνησυχίας, μεθ' ὧν συνδέεται ἡ γέννησις θυγατρὸς, ἄδικον ἤθελεν εἶναι νὰ παραλείψωμεν τὰς τέρψεις, ὧν ἡ παρουσία κορασίδος γίνεται πρόξενος ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ αἵτινες ἤθελον εἶναι ἀμιγεῖς, ἂν οἱ κοινωνικοὶ ἡμῶν θεσμοὶ ἦσαν κάλλιον συντεταγμένοι.

Ὡς ὁ υἱὸς εἶναι ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀντιπρόσωπος τῆς ἐλπίδος, οὕτω καὶ ἡ νέα κόρη τῆς ἀγνότητος, μυοῦσα, κατὰ τὴν ἔκφρασιν Ἰνδοῦ τινος ποιητοῦ, τὸν πατέρα αὐτῆς εἰς τὸν παρθενικὸν βίον. Ἀλλὰ καὶ παρ' ἡμῖν, ὁσάκις κλαίῃ ἡ μήτηρ, τίς τὴν παρηγορεῖ, τὸν δὲ ἀσθενοῦντα πατέρα τίς περιθάλπει; Τὸν οἴκαδε ἐπιστρέφοντα τὸ ἑσπέρας οἰκογενειάρχην, περίφροντιν καὶ κεκοπιακότα, τίς ὑποδέχεται εἰς τὴν φλιὰν τῆς θύρας καὶ ἀπαλλάσσει ἀπὸ τοῦ κονιορτώδους μανδύου; τίς σπογγίζει τὸ κάθυγρον μέτωπόν του; Ἡ θυγάτηρ, τὸ παυσίλυπον τοῦτο πλάσμα.

Τὸν υἱὸν, ἅμα ὑπερβάντα τὰ πρῶτα παιδικὰ ἔτη, ἀποσπᾷ τῆς οἰκιακῆς ἑστίας ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις· καὶ ὁ μὲν ἐπαρχιώτης στέλλει αὐτὸν εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ὁ δὲ κάτοικος τῆς πρωτευούσης εἰς τὴν ἄλλην τῆς πόλεως ἄκραν. Μετὰ τοῦτο, ἀναλόγως τῆς ἀποστάσεως, ὁτὲ μὲν δὶς τοῦ μηνὸς, ὁτὲ δὲ ἅπαξ τοῦ ἔτους, ἀποδίδεται ὁ υἱὸς εἰς τὸν πατέρα· ἀλλὰ συνειθίσας νὰ ζῇ ἄνευ αὐτοῦ, καὶ οὐδὲν ἄλλο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ζητῶν ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην, εἰμὴ ἀπαλλαγὴν ἀπὸ βιβλίων, ἐλευθερίαν καὶ τράπεζαν ἐκλεκτοτέραν.

Τὰς σπουδὰς διαδέχονται εὐθὺς αἱ ἡδοναὶ, ἀποξενοῦσαι τὸν νεανίσκον ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἥτις τότε καταντᾷ δι' αὐτὸν φυλακὴ, ὁ δὲ πατὴρ δεσμοφύλαξ, καὶ τὸ χείριστον, φειδωλὸς ταμίας. Ἂν ὁ υἱὸς ἔχῃ ἀγαθὴν καρδίαν, αἱ συμβουλαὶ τοῦ πατρὸς συγκινοῦσι βεβαίως αὐτὸν, θλίβεται δὲ βλέπων τὴν μητέρα του νὰ κλαίῃ· ἀλλ' ἡ ἐκ τούτου ἐντύπωσις διαρκεῖ μίαν μόνην ὥραν, ὑποχωροῦσα εἰς τὴν νεανικὴν ἀνάγκην ἀπολαύσεως τοῦ βίου, ἣν δὲν δύναται ὁ γονεὺς νὰ καταλογίσῃ τῷ τέκνῳ του ὡς ἔγκλημα, ἐνθυ-

μούμενος ὅτι ὑπῆρξε κἀκεῖνος νέος. Τοιοῦτος εἶναι ὁ υἱὸς μέχρις οὗ ἀνδρωθῇ. Ἡ θυγάτηρ ἀπ' ἐναντίας, ἂν συμφωνότερος πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ ἦτο ὁ ὀργανισμὸς τῆς οἰκογενείας, ἤθελεν ἀνήκει ὁλόκληρος εἰς τοὺς γονεῖς, ἀντιπροσωπεύουσα τὴν οἰκιακὴν ἐκπαίδευσιν, καὶ ἀληθὲς δημιούργημα γενομένη τοῦ πατρὸς, τοῦ δόντος αὐτῇ οὐ μόνον σῶμα, ἀλλὰ καὶ ψυχὴν, κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ πλασθεῖσαν. Ὁ οὕτω ἀναθρέψας τὴν θυγατέρα οὐδόλως ἔχει νὰ φοβῆται μὴ λησμονηθῇ ὑπ' αὐτῆς, μεταβαινούσης εἰς ξένον οἶκον· διότι μετ' ὀλίγον, γενομένη κἀκείνη μήτηρ καὶ παιδαγωγὸς, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν θέλει ἐνθυμεῖσθαι ἀνατρέφουσα τὰ τέκνα της, πῶς παρὰ τοῦ πατρὸς ἀνετράφη, καὶ κατὰ πᾶσαν τοιαύτην ἀνάμνησιν ἡ καρδία της θέλει ἀποσκιρτᾷ πρὸς αὐτὸν μετὰ στοργῆς καὶ εὐγνωμοσύνης. Ὁπόταν δὲ φθάσῃ τοὺς γονεῖς τὸ γῆρας, καὶ μετ' αὐτοῦ ἡ μόνωσις, ἡ ἀσθένεια καὶ ἡ πρεσβυτικὴ κατήφεια, ὁ μὲν υἱὸς, ὅσον καὶ ἂν ὑποτεθῇ φιλόστοργος, ὀλίγας δύναται νὰ θυσιάσῃ αὐτοῖς ὥρας, κατεχόμενος ὑπὸ τῶν κοσμικῶν φροντίδων καὶ ἄπειρος ὤν, καθ' ὃ ἀνὴρ, τῆς τέχνης τοῦ παρηγορεῖν· ἡ θυγάτηρ ἀπ' ἐναντίας, ἂν τύχῃ ἄγαμος ἢ χήρα, θέλει παρακάθησθαι νυχθημερὸν παρὰ τὴν κλίνην ἢ τὴν ἕδραν τοῦ κατεχομένου ὑπὸ νόσου ἢ ἀθυμίας γονέως, ἀνακουφίζουσα τοὺς πόνους του ἢ ἑδραιοῦσα ἐν τῇ καρδίᾳ του τὴν πίστιν εἰς τὴν Θείαν Πρόνοιαν, τὴν ἐπιφυλάξασαν αὐτῷ τοιαύτην παρηγορίαν.

Τίς ὑπάρχει ἐξ ἡμῶν μὴ ἐνθυμούμενος συνάντησιν τοιαύτην; Τίς δὲν ἔτυχε νὰ ἴδῃ Ἀντιγόνην περιθάλπουσαν ἀνάπηρον τὸ σῶμα ἢ τὰς φρένας πατέρα; Κατανυκτική τις παρατηρεῖται τότε τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων ἀνατροπὴ, μεταμορφουμένης τῆς θυγατρὸς εἰς μητέρα καὶ ἀποδιδούσης εἰς τὸν γέροντα τὰς θωπείας καὶ τοὺς τρυφεροὺς λόγους, οὓς παιδίσκη οὖσα ἐδέχετο παρ' αὐτοῦ, ἐνῷ τοῦ πρεσβύτου τὸ βλέμμα φαίνεται λέγον αὐτῇ: «Ἐννοῶ ὅτι παιδιαρίζω, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι εὐτύχημα δι' ἐμὲ, ἀφοῦ σ' ἔχω μητέρα.»

Τοιαῦτα, εἶναι μεταξὺ πολλῶν, τὰ εὐεργετήματα δι' ὧν ἡ θυγάτηρ ἀντισταθμίζει ἐν τῇ πατρικῇ καρδίᾳ τὴν κοινωνικὴν πρόληψιν ἥτις ἐπισκιάζει τὴν γέννησιν αὐτῆς. Ἀλλ' ἡ πρόληψις αὕτη, πηγὴν ἔχουσα γεγονότα πραγματικὰ, ἤτοι κοινωνικοὺς θεσμοὺς, μόνον διὰ τῆς μεταβολῆς τούτων δύναται νὰ ἐκλείψῃ. Ἐν ἀρχῇ τῆς πραγματείας ταύτης ἀνεύρομεν ἐν αὐτῇ τῇ κοιτίδι τοῦ ἀρτιγεννήτου θυγατρίου τὰς ἀλύσους, αἵτινες θέλουσι καταβαρύνει τὴν γυναῖκα: ἐλλιπῆ ἀνατροφὴν, ἂν ἦναι πλουσία, ἀνεπαρκῆ μισθὸν, ἂν τύχῃ πτωχὴ, ἀποκλεισμὸν ἀπὸ τῶν πλείστων ἐπαγγελμάτων, ὑποτελῆ θέσιν ὑπὸ τὴν συζυγικὴν στέγην. Τοιαῦτα εἶναι τὰ μειονεκτήματα, τὰ ἀπαιτοῦντα κοινωνικὴν μεταρρύθμισιν δυσχερῆ μὲν, ἀλλ' ἀναπόφευκτον πρὸς τελειοποίησιν τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου. Τούτου γενομένου, ἡ θυγάτηρ μετέχουσα τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς ὑλικῆς ἐργασίας τῶν γονέων, θέλει θεωρεῖσθαι ὡς σύντροφος καὶ βοηθὸς ἐν τῇ οἰκίᾳ ὅπου σήμερον θεωρεῖται, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὡς πρόσθετον μόνον βάρος. Ὡς ὁ υἱὸς εἶναι τὸ καύχημα, οὕτω καὶ ἡ θυγάτηρ πρέπει νὰ καταστῇ τὸ ἀγλάϊσμα τοῦ οἴκου, ἵνα πραγματοποιηθῇ τὸ ὑφ' ἡμῶν ἐπιδιωκόμενον ἰδανικὸν, ἡ ἐκ τῆς ἀναπτύξεως δηλ. τῶν διαφορῶν ἑνότης.

Ρ.

Ἐκ τοῦ εἰσιτηρίου λόγου τοῦ κ. Ι. Πανταζίδου, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, καλὸν ἐκρίναμεν νὰ ἀνακοινώσωμεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας τὴν ἑπομένην περικοπὴν, ἥτις εὐγενῶς παρεχωρήθη ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν.

Σ. τ. Δ.

ΜΙΑ ΕΝΤΟΛΗ ΤΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Ἡ τρίτη καὶ τελευταία ἐντολὴ τῆς φιλολογίας εἶνε ἡ ἐπισήμως εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῆς πολιτείας ἀνατεθειμένη πρόνοια περὶ τῆς μορφώσεως τῶν διδασκάλων τῆς μέσης λεγομένης ἐκπαιδεύσεως.

Ἵνα καταδείξῃ τις τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐντολῆς ταύτης, νομίζω ὅτι ὅσα καὶ ἂν εἴπῃ δὲν εἶνε ἱκανά· ἡμεῖς ὅμως διὰ βραχυτάτων θέλομεν διαλάβῃ περὶ αὐτῆς, προτιθέμενοι ἐκτενέστερον νὰ πραγματευθῶμεν τὸ θέμα ἐν ταῖς φροντιστηριακαῖς ἡμῶν παραδόσεσι.

Ἐὰν ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ εὐεξία τῆς μεγάλης πληθύος λαοῦ τινος ἐξαρτᾶται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ὀρθῆς στοιχειώδους ἢ δημοτικῆς λεγομένης ἐκπαιδεύσεως, ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ εὐεξία ὁλοκλήρου πολιτείας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὑγιοῦς καὶ καρποφόρου μέσης ἐκπαιδεύσεως. Διότι οὐδεμία πολιτεία, ὅσον καλῶς καὶ ἂν εἶνε διὰ νόμων συντεταγμένη, δύναται νὰ εὐδοωθῇ, ὅταν τὰ πολλὰ καὶ διάφορα ὄργανα αὐτῆς, οἱ ἀνώτεροι καὶ κατώτεροι αὐτῆς λειτουργοὶ καὶ αἱ τάξεις ἐκεῖναι τῶν πολιτῶν, αἵτινες ἀποβαίνουσι τὰ κυριώτατα αὐτῆς στηρίγματα, δὲν εἶνε ὑπό τε τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἔποψιν καλῶς πεπαιδευμένοι. Ἀλλὰ τὰ πολλὰ ταῦτα καὶ διάφορα ὄργανα καὶ στηρίγματα τῆς πολιτείας ποῦ ἀλλαχοῦ παιδεύονται, εἰ μὴ ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως; ποῦ λαμβάνουσι τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἐκείνην ἀνατροφὴν τὴν ἐξασφαλίζουσαν ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ τὴν χρηστότητα καὶ ἱκανότητα, εἰ μὴ ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς σχολείοις καὶ γυμνασίοις; Αἱ ἀνώτεραι τάξεις τῶν πολιτῶν, οἱ μεγάλοι βιομήχανοι καὶ ἔμποροι, οἱ πλεῖστοι τῶν λειτουργῶν τῆς πολιτείας, ἅπαντες οἱ πάσης ἐπιστήμης θιασῶται, πάντες ἑνὶ λόγῳ οἱ ὁπωσδήποτε συγκρατοῦντες τὴν πολιτείαν καὶ κινοῦντες καὶ ἄγοντες τὸν λαὸν, εἶνε τρόφιμοι τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ γυμνασίων. Ἡ ἐκπαίδευσις λοιπὸν τῶν τάξεων τούτων τοῦ ἔθνους, ἥτις ὀφείλει νὰ εἶνε ἐν τῶν σπουδαιοτάτων μελημάτων πάσης ὑγιαινούσης πολιτείας, ὀρθῶς ἀνετέθη εἰς τὴν φιλολογικὴν ἐπιστήμην, ὡς τὴν μόνην κατέχουσαν κατὰ τὰ ἤδη εἰρημένα πάντα τὰ μορφωτικὰ μέσα τὰ δυνάμενα νὰ παρασκευάσωσι τοὺς ἁρμοδίους διδασκάλους. Καὶ τῷ ὄντι.

Οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐν τοῖς σχολείοις καὶ γυμνασίοις νεολαίας, ἐὰν πρόκειται ν' ἀποβῶσιν οἱ ἀληθεῖς παιδευταὶ καὶ μορφωταὶ τῆς ἁπλάστου τῶν νεανίσκων ψυχῆς, ὀφείλουσι νὰ ἔχωσι πολλάς τινας ἀρετάς· ἀνάγκη νὰ ἔχωσι διάνοιαν ἀνεπτυγμένην καὶ φωτεινήν· διότι οὕτω μόνον δύνανται νὰ ἐξεγείρωσι τὸν παιδευόμενον νοῦν· habe Geist, ἔλεγεν ὁ Βὸλφ, um Geist zu erwecken=ἔχε πνεῦμα, ἵνα πνεῦμα διεγείρῃς. Ἀλλὰ πῶς δύναται ὀρθότερον νὰ γυμνασθῇ καὶ ἀναπτυχθῇ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, εἰ μὴ διὰ τῆς ἀναστροφῆς μετὰ τῶν ἀθανάτων ἐκείνων τῆς ἀρχαιότητος ποιητῶν καὶ συγγραφέων, διὰ τῆς μελέτης ἰδίως τῶν κορυφαίων τῆς φιλοσοφίας διδασκάλων;

Ὀφείλουσιν ἔπειτα οἱ διδάσκαλοι νὰ εἶνε ἀγαθοὶ, ἵνα μὴ μόνον διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος παρέχωσιν ὑγιᾶ τροφὴν εἰς τὴν φύσει μιμητικὴν τῆς παιδικῆς ἡλικίας τάσιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς πρὸς τὴν κακίαν ἀποστροφῆς κολάζωσιν ὅπου καὶ ἂν παρατηρήσωσιν αὐτὴν διὰ φυσικῆς καὶ ἀπροσποιήτου θερμότητος. Καὶ ποία ἄλλη ἐπιστήμη παρὰ τὴν φιλολογίαν δύναται νὰ παρέχῃ πλείονα παραδείγματα ἀγαθότητος καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ ἀποστροφῆς πρὸς τὴν κακίαν;

Οἱ διδάσκαλοι ἀνάγκη νὰ ἔχωσι φρόνημα γενναῖον καὶ φιλοπατρίαν θερμὴν, ἵνα ἐμπνέωσιν αὐτὰ εἰς τοὺς παιδευομένους νέους, διότι ἄνευ τῶν ἀρετῶν τούτων δοῦλοι μόνον πεπαιδευμένοι παρασκευάζονται καὶ οὐχὶ πολῖται χρηστοὶ ἐλευθέρας πολιτείας. Ἀλλ' αἱ ἀρεταὶ αὗται τοσοῦτον ἐξαγράπτουσιν ἐκ πάσης σελίδος τῶν ἀρχαίων δοκίμων ποιητῶν καὶ συγγραφέων, ὥστε καὶ αὐταὶ αἱ δεσποτικαὶ κυβερνήσεις, ἐν ὅσῳ μὲν ἐνόμιζον ὅτι μόνον διὰ τῆς καταπνίξεως τῶν γενναίων φρονημάτων καὶ τῆς θερμῆς φιλοπατρίας ἐδύναντο νὰ στερεώσωσι τὴν παράνομον αὐτῶν ἀρχὴν, ἀπηγόρευσαν τὴν ἐν τοῖς σχολείοις ἀνάγνωσιν καὶ ἑρμηνείαν τῶν δοκίμων συγγραφέων, ἀλλ' ὅτε εἶδον τὴν δι' ἔλλειψιν τῆς ἐκλεκτῆς ταύτης πνευματικῆς τροφῆς ἐπελθοῦσαν ἠθικὴν κατάπτωσιν καὶ ἐρημίαν, τὰ πάνδεινα ἐφοβήθησαν, καὶ οὐδαμοῦ ἐζήτησαν καταφύγιον, εἰ μὴ εἰς τοὺς Ἕλληνας ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς.

Οἱ διδάσκαλοι ὀφείλουσι πρὸς κανονικωτέραν καὶ ἐμπειροτέραν ἄσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν νὰ ἔχωσι τὰς ἀπαιτουμένας παιδαγωγικὰς γνώσεις. Ἀλλὰ τίς ἄλλος παρὰ τοὺς ἀρχαίους φιλοσόφους ἔθεσε τὰς ὀρθοτάτας τῆς παιδαγωγίας ἀρχὰς, ἐφ' ὧν ἔπειτα ἐθεμελιώθη ἡ νεωτέρα παιδαγωγική;

Οἱ διδάσκαλοι τέλος ὀφείλουσι νὰ εἶνε φιλάνθρωποι, νὰ τρέφωσιν ἀγάπην πρὸς τὰ ἀσθενῆ πλάσματα, ὧν τὴν διάπλασιν ἀνέλαβον, διότι ἄνευ ταύτης τῆς ἀρετῆς, ἄνευ τοῦ ἱεροῦ τούτου δεσμοῦ τοῦ μεταξὺ τοῦ διδάσκοντος καὶ τῶν διδασκομένων, καὶ ἡ ἀρίστη διδασκαλία δύναται ν' ἀποβῇ, τοὐλάχιστον παρὰ τοῖς πολλοῖς, ἄκαρπος. Καὶ ἰδοὺ μία τῶν περιπτώσεων ἐκείνων, καθ' ἃς ὁ διὰ τῆς μελέτης τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος κατορθούμενος ἀνθρωπισμὸς (humanismus) ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας πρὸς παραγωγὴν τῆς καλῆς ὄψεως τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Οἱ διδάσκαλοι δύνανται μὲν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς φιλανθρωπίας αὐτῶν ν' ἀποβλέπωσι καὶ πρὸς τὸν ἀρχαῖον Σωκράτην καὶ ἄλλους φιλοσόφους, οἵτινες πάντων τῶν ἰδίων ὀλιγωρήσαντες ἐπεδόθησαν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἄλλων ἐξ ἁπλῆς φιλανθρωπίας καὶ ἀγάπης πρὸς αὐτούς. Ἀλλὰ τίς τῶν ἀρχαίων δύναται ὡς πρὸς τοῦτο νὰ φθάσῃ τὸ ὕψος τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἀγάπης τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους προσήνεγκεν ἑαυτὸν ὁλοκαύτωμα; ποῦ ἐξεδηλώθη τοσοῦτον καὶ ποῦ τοσοῦτον ἐντόνως ἀπαιτεῖται ὡς ἠθικὸν ἐλατήριον ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, ὅσον ἐν τῷ ἱερῷ εὐαγγελίῳ;

Ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν συνάγεται ὅτι ἡ φιλολογία, ἡ μόνη ἔχουσα τὸν τρόπον καὶ τὰ μέσα πρὸς μόρφωσιν τῶν ἀγαθῶν διδασκάλων, ἐκπληροῖ μίαν τῶν σπουδαιοτάτων ἢ μᾶλλον τὴν σπουδαιοτάτην ἀνάγκην τῆς πολιτείας, καὶ ὅτι ἑπομένως ἡ τρίτη αὐτῆς ἐντολὴ καὶ μόνον διὰ τοῦτον τὸν λόγον εἶνε ἡ μεγίστη καὶ ὑψίστη. Ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ παραλείψω καὶ ἄλλον ἕνα λόγον λίαν ἰσχυρὸν, δι' ὃν νομίζω ὅτι παρ' ἡμῖν ἔτι μᾶλλον ἀνυψοῦται ἡ σπουδαιότης τῆς ἐντολῆς τῆς ἡμετέρας ἐπιστήμης.

Ἡ Ἑλλὰς, Κύριοι, δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι συνεπλήρωσε τὸ ἔργον αὐτῆς τὸ ἐθνικόν· καὶ οὐδεὶς διὰ τοῦτο δύναται νὰ μεμφθῇ τὴν Ἑλλάδα, ἥτις πολλάκις μέχρι τοῦδε, ἐνίοτε μάλιστα λίαν παταγωδῶς, ἀνεκήρυξε τοὺς ἐθνικοὺς αὐτῆς πόθους· ἀλλ' ἡ Θεία Πρόνοια ἐν τῇ ἀνεξερευνήτῳ αὐτῆς σοφίᾳ δὲν ἠὐδόκησε νὰ εἰσακούσῃ αὐτούς. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ λησμονήσωμεν οἱ Ἕλληνες τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν προορισμὸν, τὴν *μεγάλην* μας ἐκείνην *ἰδέαν*; ἢ μᾶλλον ὀφείλομεν νὰ παρασκευάσωμεν οὕτως ἡμᾶς αὐτοὺς, ὥστε ἡ μὲν ἐθνικὴ ἡμῶν ἀποκατάστασις ν' ἀποβῇ ἱστορικὴ ἀνάγκη, ἡ δὲ ὑπόληψις καὶ τιμὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς νὰ εἶνε πάσης ἀντιζηλίας ὑπερτέρα; Ἀλλὰ πρὸς τὴν εἰρηνικὴν καὶ ἥσυχον ταύτην

πνευματικὴν προπαρασκευὴν τίνες ἄλλοι εἶνε οἱ ἁρμοδιώτατοι ἐργάται καὶ φυσικώτατοι ἀπόστολοι, εἰ μὴ οἱ καλῶς κατηρτισμένοι διδάσκαλοι καὶ οἱ καταρτίζοντες αὐτοὺς φιλόλογοι; Σαφεστάτην τούτου ἀπόδειξιν καὶ ἀψευδὲς τεκμήριον τῆς ὑψηλῆς ἐντολῆς τῶν διδασκάλων παρέχει ἡ ὑπὸ τοὺς ἀλλοφύλους ἱστορία τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἥτις ἀναγράφει μακρότατον κατάλογον τῶν δαδούχων τῆς πνευματικῆς τοῦ ἔθνους παλιγγενεσίας ἀπὸ τοῦ ἐξ ἀπορρήτων Ἀλεξάνδρου τοῦ Μαυροκορδάτου, ὅστις καὶ ὡς διδάσκαλος καὶ ὡς συγγραφεὺς καὶ ὡς προστάτης τῶν γραμμάτων ἔθηκε τὸν πρῶτον σπινθῆρα τῆς πνευματικῆς ἐξεργέσεως τοῦ ἑλληνικοῦ γένους, μέχρι τοῦ Εὐγενίου, τοῦ Λάμπρου Φωτιάδου, τοῦ Κοραῆ καὶ ἄλλων πολλῶν, οἵτινες συνεδαύλισαν τὴν ἤδη ἀνημμένην πνευματικὴν πυρκαϊάν, ἐξ ἧς ἀνέθορεν ἡ πολιτικὴ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος.

Ἔχω ἀκράδαντον τὴν πεποίθησιν ὅτι εἰς τὴν ψυχὴν τῶν νέων διδασκάλων καὶ φιλολόγων ἐμφωλεύει τοσοῦτον ζωηρὸν τὸ συναίσθημα τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς πατρίδος, ὥστε περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἱερᾶς αὐτῶν ἐντολῆς θέλουσιν ἀποδειχθῇ ἄξιοι διάδοχοι τῶν διδασκάλων τοῦ γένους. Ἀπέριττοι καὶ ἀνεπίδεικτοι, ἡδονὴν ἐπιζητοῦντες οὐχὶ ἐν τῇ δαψιλείᾳ τῶν ὑλικῶν ἀπολαύσεων, ἀλλὰ ἐν τῇ μελέτῃ τῶν πνευματικῶν θησαυρῶν τῆς ἀρχαιότητος καὶ ἐν ταῖς χρησταῖς ἐλπίσι τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐνεργείας καὶ ἐν τῇ θεραπείᾳ τῶν μεγίστων ἐθνικῶν συμφερόντων, ἀληθεῖς ἱεραπόστολοι τοῦ ἑλληνισμοῦ, θέλουσι δοξάσῃ παρὰ τοῖς πολλοῖς τὸ ἴδιον αὐτῶν ἔργον καὶ θέλουσιν ἐφελκύσῃ τὰς εὐλογίας τῆς ἐνδόξου ἡμῶν πατρίδος.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΚΩΔΩΝΩΝ

Ἡ ἐφεύρεσις τῶν κωδώνων ἀποδίδεται κοινῶς εἰς τοὺς Αἰγυπτίους, οἵτινες πρῶται μετεχειρίσθησαν αὐτοὺς ἵνα ἀγγέλλωσι τοῦ Ὀσίριδος τὰς ἑορτάς· φαίνεται ὅμως ὅτι καὶ οἱ Κινέζοι μετεχειρίζοντο κώδωνας ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 2601 π.Χ. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι πανάρχαιον πρᾶγμα εἶνε οἱ κώδωνες.

Ὁ Ἀαρὼν εἶχεν ἀπηρτημένους ἀπὸ τοῦ ἀρχιερατικοῦ αὐτοῦ ἱματίου τριακοσίους ἑξήκοντα κώδωνας, ἴσους ἤλα δὴ πρὸς τὰς ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, ὡς λέγει Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεύς· «οἵ τε τριακόσιοι ἑξήκοντα κώδωνες οἱ ἀπηρτημένοι τοῦ ποδήρους χρόνος ἐστὶν ἐνιαύσιος.» Οἱ κώδωνες ὅμως οὗτοι τοῦ Ἀαρὼν οὐδὲν ἄλλο ἦσαν εἰμὴ μικραὶ μετάλλινοι σφαῖραι περιέχουσαι ἐντὸς αὐτῶν βαρίδιον, τοιούτους δὲ κωδωνίσκους μεταχειρίζεται ἐνίοτε ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀμφίοις ἥ τε καθ' ἡμᾶς καὶ ἡ κατὰ τὴν Δύσιν ἐκκλησία. Χρῆσιν κωδωνίσκων ἐποιοῦντο κατὰ τὴν λατρείαν καὶ μάλιστα τὴν διονυσιακὴν καὶ οἱ ἀρχαῖοι, ὡς καὶ ὁ Θεόκριτος διαρρήδην που μαρτυρεῖ καί τινα τῶν διονυσιακῆς ὑποθέσεως σωζομένων ἀναγλύφων δεικνύουσι. Καὶ περὶ τὸν τράχηλον τῶν ζώων συνείθιζον οἱ παλαιοὶ νὰ κρεμῶσι κωδωνίσκους, ὅπως περίπου καὶ τὰ νῦν γίνεται, ὅθεν καὶ ἡ λατινικὴ ἔκφρασις greges tintinnabulati· τοιοῦτον δὲ κωδωνίσκον εἶχεν ἀπηρτημένον καὶ τοῦ Σιληνοῦ ὁ ὄνος. Ἐνίοτε ἐκόσμουν διὰ κωδωνίσκων καὶ τῆς ἀσπίδος τὴν λαβὴν καὶ τῶν θριαμβευόντων τὸ ἅρμα καὶ αὐτοὺς τοὺς Πριάπους. Ὁ Θρᾷξ Ῥῆσος εἶχεν ἀπηρτημένους κωδωνίσκους καὶ ἀπὸ τῶν φαλάρων τῶν ἵππων του. Τοὺς μεγαλητέρους κώδωνας μετεχειρίζοντο οἵ τε Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι εἰς τὰς αὐτὰς περίπου χρείας, εἰς ἃς καὶ ἡμεῖς τὰ νῦν. Διὰ κώδωνος ἠγγέλλετο τὸ ἄνοιγμα τῶν ἀγορῶν ἢ τῶν βαλανείων, κώδων ἐξήγειρε τὸ πρωὶ ἀπὸ τοῦ ὕπνου τοὺς δούλους, *ἐκωδωνοφόρουν* δὲ καὶ οἱ ἐπὶ τῶν τειχῶν τῶν πόλεων φρουροί.[1] Πρὸς δὲ αἱ νεκρικαὶ πομπαὶ ἤγοντο πρὸς τὸν ἦχον κώδωνος, ἐπίσης δὲ ἤχει ὁ κώδων καὶ ὅτε ἤγετό τις κατάδικος ἵνα ὑποστῇ τὴν ἐσχάτην ποινήν. Τοῦτον δὲ τὸν ἦχον ἀκούων, παρὰ Ῥωμαίοις, ὁ τοῦ Διὸς φλαμέντας ἀπεμακρύνετο ἵνα μὴ ἤθελε μιανθῇ ἐμβλέπων εἰς σῶμα νεκρόν.

Ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου ἤρχισε νὰ εἰσάγηται εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸ ἔθος τῶν κωδώνων, ὅπερ ὅμως δὲν ἐκράτησεν εἰμὴ ἀπὸ τῶν χρόνων Παυλίνου τοῦ Νώλας ἐπισκόπου (409-431), ὅθεν καὶ οἱ κώδωνες nolæ τὸ πρῶτον κατὰ τὴν Δύσιν ὠνομάσθησαν ἀπὸ τῆς πόλεως ἐν ᾗ ἀρχιεράτευεν ὁ Παυλῖνος καὶ campanæ, ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ τῆς Καμπανίας, ὅς τις ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ὕλη, ἐξ ἧς τότε οἱ κώδωνες κατεσκευάσθησαν.

Εἰς Ῥώμην εἰσήχθησαν κατὰ πρῶτον οἱ κώδωνες εἰς τὰς ἐκεῖ βασιλικὰς ἀρχιερατεύοντος τοῦ Σαβινιανοῦ (604-606), καὶ τότε πρῶτον ἐκράτησεν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην τὸ ἔθος τοῦ νὰ καλῶνται οἱ πιστοὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ τῶν κωδώνων ἵνα παρασταθῶσιν εἰς τὰς ἱεροτελεστίας, μάλιστα δὲ ἵνα ἀκροασθῶσι τῶν *ὡρῶν*.

Ἐν ἔτει 610, Λοῦπος ὁ Ὀρλεάνης ἐπίσκοπος τυχὼν ἐν Ἀγενδίκῳ (Sens), πολιορκουμένῳ τότε ὑπὸ τοῦ Κλοταρίου, εἰς μεγίστην ταραχὴν ἐνέβαλε τοὺς πολιορκοῦντας, διατάξας νὰ σημάνωσιν οἱ κώδωνες τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, καὶ ἔτρεψεν οὕτως αὐτοὺς εἰς φυγήν. Ἡ χρῆσις τῶν κώδωνων δὲν ἐγένετο κοινὴ εἰμὴ μετὰ διακόσια περίπου ἔτη.

Ἤδη ἐν ἀρχῇ τοῦ Η' αἰῶνος συνείθιζον ἐν Ἀγγλίᾳ νὰ σημαίνωσι τοὺς κώδωνας νεκρικὰ ἐπὶ τῷ θανάτῳ χριστιανοῦ. Μόνον δὲ κατὰ τὸν Θ' αἰῶνα ἤρχισε νὰ γίνηται χρῆσις κωδώνων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ἀνατολῆς, ἀποσταλέντων τοιούτων παρὰ τῶν Ἐνετῶν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μιχαὴλ τὸν Γ'.

Κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ κώδωνες ἦσαν μικροί, βραδύτερον ὅμως ἤρχισαν βαθμηδὸν νὰ κατασκευάζωσιν αὐτοὺς μεγαλητέρους, ἀναλόγως τοῦ αὐξανομένου ἐκκλησιαστικοῦ πλούτου ἢ τοῦ τῶν ἀφιερονόντων τοὺς κώδωνας λαϊκῶν. Τὰ νῦν οἱ μέγιστοι καὶ βαρύτατοι κώδωνες εὑρίσκονται ἐν Ῥωσσίᾳ. Ὁ ἐν τῷ Κρεμλίνῳ π.χ. ζυγίζει 201,266 χιλιόγραμμα, ὁ τοῦ Τρότζκοϊ, 175,000, ὁ τοῦ Ἁγίου Ἰβὰν 57,976· ὅθεν οἱ κώδωνες οὗτοι μένουσιν ἀκίνητοι καὶ μόνον τὸ ῥόπτρον κινεῖται. Ἐν Γαλλίᾳ ὁ μέγιστος κώδων εἶνε ὁ τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων, ζυγίζων 17,170 χιλιόγραμμα, παρ' ἡμῖν δὲ ὁ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος ἐν Κερκύρᾳ. Οἱ κώδωνες ὑπέστησαν καὶ διωγμοὺς, ἐξ ὧν περιφημότατοι εἶνε δύο· εἷς μὲν ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ εἷς ἐν τῇ Δύσει. Καὶ τὸν μὲν ἐν τῇ Ἀνατολῇ γενόμενον διωγμὸν καλῶς γινώσκουσιν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται. Μετὰ τὴν ἅλωσιν δῆλα δὴ τῆς βασιλίδος πόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἱ κώδωνες ἀπηγορεύθησαν ὑπὸ τοῦ κατακτητοῦ, καὶ διαρκούσης τῆς δουλείας αἱ χριστιανικαὶ ἐκκλησίαι ἐστεροῦντο κωδώνων.

Ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς μόνον ἐπαναστάσεως ἤρχισε πάλιν οἱονεὶ λαθραίως νὰ εἰσάγηται τὸ ἔθος εἰς τὰς πλείστας τῶν ὑπὸ τοὺς Τούρκους χριστιανικῶν ἐπαρχιῶν. Τοὺς κώδωνας τότε ἀνεπλήρωσαν οἱ Ἕλληνες διὰ τῶν γνωστῶν *σημάντρων*· ταῦτα δὲ τὰ σήμαντρα (μετάλλινοι πλάκες) φαίνεται ὅτι συνεκάλουν τοὺς πιστοὺς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ πρὶν ἢ εἰσαχθῇ ἡ χρῆσις τῶν κωδώνων. Ὁ δὲ κατὰ τὴν Δύσιν διωγμὸς τῶν κωδώνων, εἶνε ὁ ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως γενόμενος, ὅτε διὰ ψηφίσματος τῆς 23 Ἰουλίου 1793 ὡρίσθη ἕνα μόνον κώδωνα νὰ ἔχῃ ἑκάστη ἐνορία, οἱ δὲ λοιποὶ νὰ μετασχηματισθῶσιν εἰς τηλεβόλα.

Ὑπάρχει δὲ καὶ εὐχὴ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίᾳ πρὸς εὐλογίαν παντὸς νέου κώδωνος. Ἐν τῇ κατὰ τὴν Δύσιν ἐκκλησίᾳ ἡ ἱεροτελεστία πρὸς εὐλογίαν κώδωνος εἶνε πολὺ σπουδαιοτέρα, ὅθεν καὶ βάπτισμα τοῦ κώδωνος κοινῶς ὀνομάζεται. Καὶ δὴ ῥαντίζεται δι' ἁγιάσματος ὁ κώδων καὶ χρίζεται διὰ τοῦ ἁγίου μύρου καὶ θυμιάζεται καὶ τὸ ὄνομα ἁγίου τινὸς λαμβάνει, παρόντος μάλιστα ἀναδόχου.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅταν ἀπέθνησκέ τις τῶν βασιλέων, συνείθιζον νὰ κτυπῶσιν ἐπὶ χαλκῶν λεβήτων, νομίζοντες ὅτι ὁ ἦχος τοῦ χαλκοῦ ἀπομακρύνει πᾶν κακόν. Ἡ συνήθεια αὕτη πολλὴν ἔχει σχέσιν πρὸς τὰ ἐνιαχοῦ παρ' ἡμῖν κεκανονισμένα τοῦ νὰ σημαίνωσιν οἱ κώδωνες διὰ τοὺς νεκρούς. Τὸ τοιοῦτον δὲ ἐξακολουθεῖ νὰ γείνηται καὶ ἔν τισι χώραις τὸ τῶν διαμαρτυρομένων θρήσκευμα πρεσβευούσαις, οἷον ἐν Ὁλλάνδᾳ καὶ ἐν Πρωσσίᾳ.

Οἱ Μωαμεθανοὶ δὲν μεταχειρίζονται παντάπασι κώδωνας εἰς τοὺς *μιναρέδες* αὐτῶν, φοβούμενοι μὴ ὁ ἦχος τῶν κωδώνων τρομάξῃ τὰς ψυχὰς τῶν δικαίων ἐν τῷ παραδείσῳ· διὰ τοῦτο δὲ ἀπηγόρευσαν τὴν χρῆσιν τῶν κωδώνων καὶ παρὰ τοῖς χριστιανοῖς. Ἐν τῇ Κίνᾳ οἱ κώδωνες εἶνε κυλινδρικοὶ τὸ σχῆμα, δίδουσι δὲ οἱ Κινέζοι εἰς τοὺς κώδωνάς των περίεργα ὀνόματα· ὁ Ἀπηρτημένος, ὁ Τρώγων, ὁ Κοιμώμενος εἶνε τὰ ὀνόματα τριῶν κωδώνων τοῦ Πεκίνου. Μεταχειρίζονται δ' ἐκεῖ τοὺς κώδωνας ἵνα σημάνωσι τὰς φυλακὰς τῆς νυκτός. Ὁ μέγιστος κώδων τοῦ Πεκίνου ζυγίζει 12,700 χιλιόγραμμα. Τὸ ῥόπτρον τῶν κωδώνων κατασκευάζουσιν οἱ Κινέζοι ἔκ τινος σκληροτάτου ξύλου (σιδηρόξυλον), δι' ὃ καὶ ὁ ἦχος τῶν κωδώνων εἶνε ἐν Κίνᾳ ἀσθενέστερος μὲν, γλυκύτερος δὲ καὶ ἁρμονικώτερος ἢ ἐν Εὐρώπῃ. Οἱ ἐν Σιάμῃ κώδωνες εἶνε παρεμφερεῖς πρὸς τοὺς ἐν Κίνᾳ.

Καὶ ἐν Ἰνδίαις ὑπάρχουσι κώδωνες καὶ κώδωνες παχύτατοι μάλιστα. Παρὰ τὰς *παγόδας* κρέμανται, διάφοροι τὸ μέγεθος, ὀλίγον ὑπὲρ τὴν γῆν· δὲν ἔχουσι δὲ ῥόπτρον, ἀλλ' ἠχοῦσι κτυπώμενοι ἔξωθεν διὰ κέρατος ἐλάφου, ἢ καὶ διὰ ξύλου.

Μεταξὺ τῶν κωδώνων, εἰς οὓς ἀπεδόθη θαυματουργὸς δύναμις, ἀναφέρεται ὡς ἐξοχώτατος ὁ περιβόητος κώδων τῆς Βιλλέλας, ὅστις μόνος του ἐσήμαινεν ἄλλοτε, ὁσάκις συμφορά τις ἐπηπείλει τὴν Ἱσπανίαν. Ἠκούσθη ὁ πένθιμος ἦχός του π.χ. ἀγγέλων τὸν θάνατον Φερδινάνδου τοῦ Καθολικοῦ, τοῦ εὐσεβεστάτου ἐκείνου βασιλέως ὅστις εἰσήγαγεν εἰς τὴν Ἱσπανίαν τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν. Ἔκτοτε ὅμως ὁ δυσοιώνιστος κώδων ἀπώλεσε τὸ δῶρόν του τὸ προφητικὸν, καὶ δὲν ἀκούεται πλέον εἰμὴ ὅταν οἱ ἄνθρωποι τὸν κινῶσι.

**

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

22.—Διατί ἀποκαλοῦσι τὸ θερμαντικὸν ἄλλοτε μὲν ἐλεύθερον, ἄλλοτε δὲ λανθάνον;

Διότι πράγματι ὑφίσταται μεταβολάς τινας, παράγον διάφορα ἀποτελέσματα.

Εἰσερχόμενον τὸ θερμαντικὸν διαστέλλει καὶ αὐξάνει τὸν ὄγκον τῶν σωμάτων καθὼς καὶ τὴν θερμοκρασίαν των. Ὡς π.χ. ὅταν θέτωμεν ῥάβδον ἐκ σιδήρου ἐντὸς τοῦ πυρὸς, αὕτη ἐπιμηκύνεται, ἡ δὲ θερμοκρασία της ἀνέρχεται. Τὸ θερμαντικὸν τοῦτο καλεῖται ἐλεύθερον, διότι καὶ τὸ θερμόμετρον δεικνύει τὴν παρουσίαν του.

Ἄλλοτε ὅμως τὸ θερμαντικὸν εἰσερχόμενον ἐντὸς τῶν σωμάτων μεταβάλλει τὴν μορφὴν αὐτῶν, ἀπὸ στερεᾶς εἰς ὑγρὰν, καὶ ἐξ ὑγρᾶς εἰς ἀέ-

1. Ἰδ. Θουκυδ., Δ', 134, καὶ τοὺς ἑρμηνευτὰς, αὐτόθι.

ριον. Ὅταν θέσωμεν π.χ. ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἀγγεῖον πλῆρες πάγου ἔχοντος τὴν θερμοκρασίαν τοῦ μηδενὸς, ὁ πάγος τήκεται, θερμαντικὸν καταναλίσκεται τὸ ὁποῖον δὲν ἀναβιβάζει τὴν θερμοκρασίαν τοῦ παγωμένου ὕδατος, ἀλλὰ μόνον μεταβάλλει τὴν κατάστασιν τοῦ πάγου. Ἂν δὲ ἐμβαπτίσωμεν θερμόμετρον ἐντὸς τοῦ διαλυομένου πάγου, ὁ ὑδράργυρος δὲν ἀνέρχεται καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς τήξεως, ἀλλ' ἵσταται εἰς τὴν θερμοκρασίαν τοῦ μηδενός. Τὸ θερμαντικὸν τοῦτο καλεῖται λανθάνον διότι δὲν ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ θερμομέτρου.

Ὅταν ὅμως ὁ πάγος διαλυθῇ, τὸ θερμαντικὸν εἰσερχόμενον μεταξὺ τῶν μορίων τοῦ ὕδατος διαστέλλει καὶ θερμαίνει αὐτὸ, τοῦ δὲ θερμομέτρου ἡ στήλη ἀνέρχεται.

Οὕτω δὲ τὸ ἀδιακόπως ἐπερχόμενον θερμαντικὸν ἀπὸ λανθάνοντος μεταβάλλεται εἰς ἐλεύθερον καὶ ἐξακολουθεῖ τοιοῦτον μέχρι τοῦ βρασμοῦ τοῦ ὕδατος. Εἰς τὴν θερμοκρασίαν τῶν 100° ἑκατονταδικῶν, τὸ ὕδωρ μεταβάλλει κατάστασιν ἀπὸ ὑγρᾶς εἰς ἀέριον, ἀλλ' οἱ παραγόμενοι ἀτμοὶ καὶ τὸ ὕδωρ ἔχουσι τὴν αὐτὴν θερμοκρασίαν. Ἑπομένως τὸ θερμαντικὸν καταναλίσκεται μόνον διὰ νὰ μεταβάλῃ τὴν κατάστασιν τοῦ ὕδατος, δὲν δύναται ὅμως καὶ νὰ ἀναβιβάσῃ τὴν θερμοκρασίαν του ὑπὸ τὴν αὐτὴν πίεσιν. Διὰ τοῦτο ὅταν τὸ ὕδωρ βράζῃ, ὅσον καὶ ἂν φυσήσητε τὸ ὑποκάτωθεν πῦρ καὶ τὸ καταστήσητε ζωηρότερον, ταχύτερον μὲν θέλει ἐξατμισθῆ τὸ ὕδωρ, ἀλλ' ἡ θερμοκρασία του διατηρεῖται σταθερὰ καὶ ἀμετάβλητος.

Τὸ λανθάνον θερμαντικὸν, τὸ ὁποῖον ἐγκλείουσι τρόπον τινὰ οἱ ἀτμοὶ τοῦ ὕδατος, ἐκλύεται πάλιν, ὅταν οἱ ἀτμοὶ οὗτοι μεταβληθῶσιν εἰς ὕδωρ. Οὕτω πολλάκις θερμαίνουσι τὸ ὕδωρ λουτροῦ δι' ἀτμῶν ὕδατος, οἵτινες διερχόμενοι ὑγροποιοῦνται μὲν, ἀλλὰ θερμαίνουσι συγχρόνως καὶ τὸ ψυχρὸν τοῦ λουτροῦ ὕδωρ.

ΤΟΥΓΡΑΣ

Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ὅτε οἱ σουλτάνοι ἠγνόουν ἔτι τὴν γραφὴν, οὐδὲν ἄλλο *χάττι σερίφ* (ἰδιόχειρος ἐπιστολὴ τοῦ σουλτάνου) ὑπῆρχεν, ἢ ὁ τύπος τῆς χειρὸς τοῦ σουλτάνου βεβαμμένης ἐν τῷ μέλανι, ἐξ οὗ ὕστερον κομψῶς συνεπλέχθη ὁ νῦν *τουγρᾶς*, τουτέστι τὸ μονόγραμμα τοῦ σουλτάνου· μετὰ δὲ ταῦτα, ὅτε οἱ σουλτάνοι δὲν ἐφρόντιζον νὰ γράφωσι καὶ κυβερνῶσι μόνοι των, αἱ ὅλως αὐτόγραφοι ἐπιστολαὶ τοῦ σουλτάνου εἰσὶν ἐπίσης σπάνιοι καὶ τὸ χάττι σερίφ, τουτέστιν ὁ εὐγενὴς στίχος, σύγκειται ἀληθῶς μόνον ἐκ στίχου ὀλίγων λέξεων, ἃς ὁ σουλτάνος ἰδιοχείρως γράφει ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς συνθήκης, τοῦ διπλώματος ἢ διατάγματος τοῦ ὑπουργείου. Ταῦτα δὲ τὰ ἔγγραφα ἢ τὰ προστάγματα ἐπίσης οὐκ εἰσὶν ἔργα τῆς γραφίδος τοῦ σουλτάνου, ὥσπερ ἔγγραφά τινα ἰδιόχειρα εὐρωπαίων μοναρχῶν, καί περ γραφόμενα, οὐ συντάσσονται ὑπ' αὐτῶν. Ἐν Τουρκίᾳ αἱ ἐξαιρέσεις εἰσὶν ἔτι σπανιώτεραι ἢ ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ καὶ ἱστορικῶς τόσῳ πολυτιμότεραι, εἰ εἰσὶν ἀληθῶς αὐτοκρατόρων ἢ δορυκτητόρων ἐξησκημένων συνήθως μᾶλλον περὶ τὸ ξίφος ἢ περὶ τὴν γραφίδα.[1]

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΕΙΝΕ ΧΡΗΜΑΤΑ

Ἐν Ἀμερικῇ, ἐπὶ τῆς θύρας ἐμπορικῶν τινων γραφείων, ἀναγινώσκεται ἡ ἀγγλικὴ παροιμία· Time is money, ἤτοι· «Ὁ χρόνος εἶνε χρήματα.» Τὴν παροιμίαν ταύτην εἶχε παραλάβει, ὡς τίτλον αὐτῆς, καὶ ἐφημερίς τις, ἀναρτήσασα ἐπὶ τῆς εἰσόδου τοῦ γραφείου της πίνακα δι' οὗ ἐγνωστοποιεῖτο εἰς τοὺς ζητοῦντας νὰ συνομιλήσωσι μετὰ τοῦ συντάκτου, ὅτι ὤφειλον, πρὶν ἢ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ ἰδιαίτερον αὐτοῦ γραφεῖον, ν' ἀγοράσωσιν εἰσιτήρια ἀκροάσεως, τιμώμενα ὡς ἑξῆς·

Δι' ἀκρόασιν μιᾶς ὥρας 10 σελίνια,
— ἡμισείας — 6 —
— ἑνὸς τετάρτ.— 3 —

Ἐὰν ἡ φορολογία αὕτη ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς προσερχομένους πρὸς τοὺς ὑπουργοὺς τῆς Ἑλλάδος, θὰ ἦτον ἐκ τῶν μᾶλλον προσοδοφόρων.

*

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Λέγων τις ὅτι τὰ ἑλληνικὰ μνημεῖα ὑπερτεροῦσι πάντων τῶν ἄλλων, δὲν ἐπαινεῖ αὐτὰ ἀποχρώντως. Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι διὰ τῶν μνημείων τούτων ἐτέθη τι ἀπόλυτον ἐν τῇ τέχνῃ· οἱ δὲ πρὸς αὐτὰ ἀμιλλώμενοι, ἢ ἀντιγράφουσιν, ἢ βαίνουσι ψηλαφοῦντες. Ἡ τελειότης αὕτη ἅπαξ μόνον ἐπετεύχθη, καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἑλλὰς εἶναι ὁ μόνος θησαυροφύλαξ τῶν πολυτιμοτάτων διὰ πάντα φιλόκαλον ἄνθρωπον κειμηλίων. Ἂς φυλάττῃ αὐτὰ ἀνενδότως, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ζηλοτύπως! Ἔστω δὲ πεπεισμένη ὅτι ὁ Φειδίας ὑπῆρξεν ὁ κυριώτατος ἐργάτης τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἔθνους, μένει δὲ καὶ ὁ κραταιότατος αὐτοῦ προστάτης.

Ε. Renan.

Ἡ ἀγγλικὴ γλῶσσα περιέχει 37,000 λέξεις, ἡ γαλλικὴ 32,000, ἡ ἰταλικὴ 35,000, ἡ ἱσπανικὴ 30,000. Οἱ Κινέζοι δὲν ἔχουν ἀλφάβητον. Τὰ σημεῖα τῆς γραφῆς γενικῶς λαμβα-

1. Ἐκ τῆς Ἱστορίας τῆς Ὀθωμ. αὐτοκρ. Χάμμερ, μετ. Κ. Κρικιδᾶ.

νόμενα ἐκφράζουσι παρ' αὐτοῖς ἰδέας καὶ ὄχι σημεῖα προφορᾶς. Τὰ λεξικὰ ἑρμηνεύουσι τριάκοντα ἕως τεσσαράκοντα χιλιάδας ἐκ τῶν σημείων τούτων, ἀλλὰ πλὴν αὐτῶν ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ἑκατὸν χιλιάδες καὶ πλέον.

ΤΙ ΕΣΤΙ ΟΧΛΟΣ;

Ὄχλον δὲν ἐννοῶ ἀποκλειστικῶς μόνον ἐκείνους ὁποῦ φοροῦνε σκούφια, ἀλλὰ ὅλους ἐκείνους ὁποῦ, ἢ ἀποκάτου σὲ σκούφια ἢ ἀποκάτου σὲ καπέλλο, σκεπάζουσι λίγο νοῦ καὶ πολλὲς πρόληψες.

Αναρεας Λασκαρατος.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

*** Ὁ ἔχων πνεῦμα δύναται πολλάκις νὰ ἦνε ἀνόητος ἄνθρωπος, οὐδέποτε ὅμως ὁ ἔχων κρίσιν. (Larochefoucauld.)

*** Μὴ ἀπόβλεπε εἰς τὸ ἔνδυμα, εἰς τὸ γένος, εἰς τὴν τάξιν, εἰς τὴν οὐσίαν, εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀνδρὸς, ἀλλ' εἰς τὰς ἐκδουλεύσεις αὐτοῦ, εἰς τὰ ἐξαίρετα αὐτοῦ πλεονεκτήματα, ἤτοι εἰς τὰς καλὰς τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἰδιότητας. (Zschokke.)

*** Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰς κομματικὰς διαιρέσεις δύναταί τις νὰ ὁρίσῃ ὡς ἑξῆς· Ὑπάρχει ἓν κόμμα θέλον νὰ φυλάξῃ ὅ,τι ἔχει καὶ ἓν κόμμα θέλον νὰ ἁρπάσῃ ὅ,τι δὲν ἔχει, τὸ κόμμα τῶν ἐγωϊστῶν καὶ τὸ κόμμα τῶν φθονερῶν. (Kα Girardin.)

*** Θεώρει καὶ κρίνε τὸν πλεονέκτην, ὁποίας τάξεως καὶ ἂν ἦνε, ὡς ἀκάθαρτον προδότην τῆς πατρίδος. Προδότης τῆς πατρίδος νομίζεται, ὄχι μόνον ὅστις παραδίδει εἰς τὰς χεῖρας τῶν τυράννων τοὺς ἀδελφούς του, ἀλλὰ καὶ ὅστις δὲν φεύγει τὰς πλεονεξίας, ἐκ τῶν ὁποίων γεννᾶται ἡ τυραννία. (Κοραῆς.)

*** Αἱ ἀρχαὶ γνωρίζονται ὡς καὶ τὰ δένδρα... ἐκ τοῦ καρποῦ των.

Δικάζων ὁ Ἀλέξανδρος συνείθιζε νὰ φράττῃ διὰ τοῦ δακτύλου τὸ ἕτερον οὖς ἐφ' ὅσον ὁ κατηγορῶν ἐλάλει. Πρὸς δὲ τὸν ἐρωτήσαντα διατὶ πράττει τοῦτο, ἀπεκρίθη·—Διότι φυλάττω τὸ ἕτερον διὰ τὸν κατηγορούμενον.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ὡμίλουν περὶ τῆς πικρίας, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ἡ συναίσθησις τοῦ γήρατος, ἐνώπιον χαριεστάτης τινὸς ἑξηκοντούτιδος.

— Ἀλλ' ἡ καρδία οὐδέποτε γηράσκει, εἶπεν ἐξ ἀβροφροσύνης εἷς τῶν φίλων της.

— Ἀλήθεια, ἀπήντησεν ἐκείνη, ἀλλὰ δὲν τῆς ἀρέσει νὰ κατοικῇ εἰς ἐρείπια.

***

Ἔφεραν εἰς τὸν τραπεζίτην Ῥότσιλδ κατάλογον συνεισφορῶν, ὑπὲρ ἑνὸς οἱουδήποτε δυστυχοῦς.

Ὁ τραπεζίτης ὑπογράφει χίλια φράγκα.

— Ἀλλ' ὁ υἱός σας, κράζει ὁ ζητῶν, μὲ ἔδωκε πρὸ μικροῦ δύο χιλιάδας. . . Δὲν ἠμπορεῖτε νὰ δώσετε ὀλιγώτερα. . .

— Αἴ! Αἴ, ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς τῶν οἰκονομολόγων μὲ τὸ πονηρόν του μειδίαμα — Ἄλλο κ' ἄλλο! Ἐκεῖνος ἠμπορεῖ νὰ ἦναι ἀνοικτοχέρης. . . Ἔχει πλούσιον πατέρα!

Ἄλλην τινὰ ἡμέραν ἔρχεται νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ εἰς τὸ γραφεῖόν του κύριός τις. Λέγει τὸ ὄνομά του—Ὁ κ. Μ., ἐκ Φραγκφούρτης. Ὁ γηραιὸς τραπεζίτης εἰργάζετο· δὲν εἶναι δὲ καὶ φύσει φίλος τῆς ἐθιμοτυπίας.

— Πολὺ καλὰ, κύριε, ἀποκρίνεται. Πάρετε ἕνα κάθισμα!

— Ἀλλὰ, ἐπαναλαμβάνει ὁ ξένος, προσβληθεὶς διὰ τὴν ὀλιγωρίαν ταύτην,—εἶμαι ὁ κύριος τάδε, σύμβουλος τοῦ βασιλέως, κτλ.

— Τότε λοιπὸν, κύριε, πάρετε δύο καθίσματα.

***

— Ἀλλάζεις τὰς γνώμας σου ὡς ὑποκάμισα, ἔλεγέ τις πρὸς ἕνα βουλευτήν.

— Διατί, σὲ παρακαλῶ, νὰ φορῶ ἓν ὑποκάμισον, ὅταν τὸ εὑρίσκω λερωμένον; ἀπήντησεν ἐκεῖνος.

Λ.

Παρετηρήθη ὅτι ἀπαιτεῖται μία περίπου τετραγωνικὴ λεύγα πρὸς διατροφὴν ἑνὸς ἀγρίου ἐκ τῶν προϊόντων τῆς θήρας, ἐνῷ ἡ αὐτὴ ἔκτασις δεόντως καλλιεργουμένη ἐξαρκεῖ εἰς τὴν συντήρησιν χιλίων κατοίκων.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Καθαρισμὸς τοῦ ἀέρος τῶν οἰκιῶν.

Α'

Ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἀέρος τῶν οἰκιῶν εἶναι ἐκ τῶν πρώτων τῆς ὑγιεινῆς παραγγελμάτων. Ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς ἡ στέρησις τοῦ ἀέρος ἐπιφέρει θάνατον δι' ἀποπνιγμοῦ, εἶναι ἀφ' ἑτέρου ἀναντίρρητον ὅτι ἡ διὰ τῆς ἀναπνοῆς εἰσαγωγὴ ἀέρος εἰς τοὺς πνεύμονας εἶναι ἡ ἀδιαλειπτοτέρα λειτουργία τῆς ζωῆς. Οὔτε φάρμακον οὔτε τροφή τις παρέχεται τόσον κανονικῶς καὶ ἀδιαλείπτως καὶ ἀπαραιτήτως εἰς τὸν ὀργανισμόν μας ὅσον ὁ ἀὴρ ὃν εἰσπνέομεν· διὸ, εἴτε ἐξ ἐλαττωματικῆς τούτου

αἰτίας δὲν εἰσέλθῃ ἀρκετὸς ἀὴρ εἰς αὐτὸν, εἴτε ἐξ οἱαςδήποτε αἰτίας ὁ προσφερόμενος αὐτῷ ἀὴρ δὲν ἦναι καθαρὸς, ἀλλὰ μεμολυσμένος, πάντοτε αἱ συνέπειαι ἔσονται φοβεραί· τοσούτῳ δὲ φοβερώτεραι ὅσῳ ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ ἀδιαλείπτως ἐνεργεῖ καὶ ἀεὶ νέαν βλάβην προσθέτουσα. Ἰδίως ἕν τι συστατικὸν τοῦ ἀέρος εἶναι τὸ συντηροῦν τὰς λειτουργίας τῆς ζωῆς, τὸ ὀξυγόνον, ὅπερ εἰσπνεόμενον, καὶ διὰ τοῦ αἵματος εἰς τοὺς διαφόρους ἱστοὺς τοῦ σώματος μεταφερόμενον, ἀναλίσκεται ὑπ' αὐτῶν καὶ μεταβάλλει οὐσίας τινὰς ἐξ αὐτῶν εἰς ἕτερον βαρὺ καὶ τὴν ἀναπνοὴν μὴ συντηροῦν ἀέριον, τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ, ὅπερ καὶ ἐκπνεῖται ἐκ τοῦ στόματος. Ἐννοεῖται λοιπὸν ὅτι ἐν δωματίῳ πανταχόθεν κλειστῷ, ἐν ᾧ ζῶσιν ἄνθρωποι, μετ' οὐ πολὺ θέλει ἐκλείπει τὸ ὀξυγόνον καὶ πλεονάζει τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ, μὴ εὑρίσκων δὲ ὁ ὀργανισμὸς δι' ἑκάστης ἀναπνοῆς τὴν ἀρκοῦσαν τοῦ ὀξυγόνου ποσότητα, βλάπτεται καὶ φθείρεται ἐὰν ἡ στέρησις αὕτη διὰ χρόνου ἐξακολουθήσῃ.

Διὰ τοῦτο ἀνανεούσθω ἀεὶ ὁ ἀὴρ δι' ἀνεῴξεως θυρῶν καὶ παραθύρων καὶ κατ' αὐτὴν τὴν βροχὴν ἢ κακοκαιρίαν. Προτιμητέον δὲ πάντοτε τὸ παράθυρον τὸ πρὸς καθαρὸν καὶ εὐάερον τόπον βλέπον καὶ προτιμητέος διὰ τὴν ἀνανέωσιν τοῦ ἀέρος ὁ χρόνος, καθ' ὃν αἱ ἄμεσοι ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου δύνανται νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ δωμάτιον. Ἐκτὸς ὅτι ὁ ἥλιος παρέχει εἰς τὸ ὀξυγόνον τοῦ ἀέρος μείζονα ἐνεργητικότητα, εἶναι αὐτόδηλον ὅτι ὁ ὀργανισμὸς δεῖται φωτός. Καθὼς ὁ ὀργανισμὸς τῶν φυτῶν καταστρέφεται ἄνευ φωτὸς, οὕτω καὶ ὁ ἡμέτερος νοσεῖ ἄνευ αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο πρὸ πάντων παραγγέλλει ὁ ἰατρὸς τοῖς τρυφεροὺς ὀργανισμοὺς ἔχουσι, κίνησιν ἐν τῷ ὑπαίθρῳ καὶ ἐν ὥρᾳ εὐδιεινῇ.

Β'

Ἐνίοτε δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ καθ' ἡμέραν ἀνανέωσις τοῦ ἀέρος τῶν δωματίων· ὁπόταν μάλιστα πρόκειται νὰ κατοικηθῇ δωμάτιον ὅπερ δι' ἀσθένειαν μακρὰν ἢ δι' ἀπουσίαν κατοίκων, διέμεινεν ἐπὶ πολὺ κεκλεισμένον καὶ ἀπέκτησεν ἢ μὴ ὀσμήν τινα δυσάρεστον, δωμάτιον ἐν ᾧ ἄλλοτε εἶχε συμβῆ ἀσθένεια κολλητικὴ ἢ ἐπιδημικὴ ἢ θάνατος, ἢ ὅπερ δι' οἱονδήποτε λόγον παρέχει ὑποψίαν ἐπιβλαβῶν ἀναθυμιάσεων, τότε οὐ μόνον ἐπὶ μακρὸν δέον ν' ἀνανεοῦται ὁ ἀὴρ ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ νὰ καταστραφῶσι τὰ αἴτια τῶν ἀναθυμιάσεων ἐκείνων, τὰ καλούμενα μιάσματα, ἅτινα εἶναι μικροσκοπικοὶ καὶ ἑπομένως καὶ καθ' ὁμάδας ἀόρατοι φυτικοὶ ἢ ζωϊκοὶ ὀργανισμοὶ, προσκολλώμενοι εἰς τοὺς τοίχους, τὰς ὀθόνας, τὰ σκεύη, αἰωρούμενοι εἰς τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ ἐπιδημιῶν πολλαπλασιαζόμενοι. Διὰ σήψεως καὶ ζυμώσεως ἰδιαζούσης τὰ μιάσματα ταῦτα μεταδίδουσιν εἰς τὸν ὀργανισμὸν αἴτια ἀσθενειῶν, νόσων ἐπιπολαζουσῶν, ἅτινα δὲν δύνανται πλέον ἐν αὐτῷ νὰ καταστραφῶσι, προδιατεθέντι πρὸς τὴν νόσον. Εὐχερὴς ὅμως εἶναι, καθὰ ἡ πεῖρα διδάσκει, ἡ καταστροφὴ τῶν μιασμάτων καὶ ἡ ἀπ' αὐτῶν καθάρισις τοῦ ἀέρος, διότι ὑπάρχουσιν οὐσίαι μεταμορφοῦσαι αὐτὰ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν καὶ ὅπως τοῦτο ἤθελε γίνει διὰ τῆς καύσεώς των, ὥστε τὰ μένοντα λείψανα αὐτῶν εἶναι διὰ τὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς ὅλως ἀκίνδυνα.

Δωμάτιον διαρκῶς ἡλιασμένον δὲν εἶναι μιασμάτων εὐεπίφορον, διότι ὁ ἥλιος προσθέτων ἐνεργητικότητά τινα εἰς τὸ ὀξυγόνον τοῦ ἀέρος, διενεργεῖ οὕτω τὴν ὑποδειχθεῖσαν μεταμόρφωσιν. Ἀσφαλῶς δὲ καὶ τελείως καταστρέφονται ὑπὸ τοῦ χλωρίου, ἀερίου χρώματος φερωνύμου, πνιγηροῦ καὶ ἐν μεγάλῃ ποσότητι εἰσπνεομένου, τὸν θάνατον ἐπάγοντος διὰ τὴν ὁρμὴν μεθ' ἧς μεταμορφοῖ καὶ καταστρέφει τὰ ἀναπνευστικὰ ὄργανα. Ἕτοιμον μὲν δὲν εὑρίσκεται τὸ χλώριον, ἀλλ' εὐκόλως δύναται καὶ ἡ οἰκοδέσποινα νὰ παραγάγῃ αὐτὸ ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἐξάλειψιν τῶν κηλίδων μελάνης, ὀπωρῶν, οἴνου ἐρυθροῦ καὶ σκωρίας θαύματα ποιοῦντος λευκαντικοῦ ἅλατος (τοῦ ὑποχλωριώδους ἀσβεστίου, calcaria chlorata τῶν φαρμακείων.) Ἀρκεῖ ἐπὶ τούτῳ νὰ ἐκτεθῇ μικρὰ ποσότης τοῦ ἅλατος τούτου ὑγρανθέντος διά τινων σταγόνων ὕδατος ἐπὶ πινακίου εἰς τὸ καθαριστέον δωμάτιον, ἵνα τὸ βραδέως ἀναδιδόμενον χλώριον καταστρέψῃ τὰ μιάσματα καὶ τὰς δυσωδίας· ἡ δὲ μικρὰ οὕτω ἐκλυομένη ποσότης χλωρίου οὐδὲ βλάπτει κἂν τὰ ἀναπνευστικὰ ὄργανα. Μετὰ 2-3 ἡμέρας τὸ δωμάτιον γίνεται κατοικήσιμον· τότε δὲ ἀπομακρύνεται πλέον τὸ πινάκιον.—Καὶ δι' ἀθροωτέρου χλωρίου, ἰδίως ἐν ὥρᾳ χολέρας, καὶ πρὸ τῆς ἐνσκήψεως αὐτῆς ἔτι, ἢ ἄλλων ἐπιδημιῶν, τύφου κτλ., ὑποκαπνίζονται τὰ δωμάτια (ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ σκεύη καὶ ἐνδύματα.) Τότε δὲ ὑπηρέτης, ὑγιεῖς ἔχων πνεύμονας, ἐπιμελῶς ἀπὸ τῆς εἰσπνοῆς τοῦ χλωρίου προφυλαττόμενος, συνεχῶς δὲ ῥακῆς ἢ κολωνείου ὕδατος ὀσφραινόμενος, τίθησι μίγμα ὑπεροξειδίου τοῦ μαγγανίου καὶ ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος, ἐν πινακίῳ εὑρισκόμενον, ἐπὶ πυρᾶς ἀσθενοῦς ἐξ 1-2 ἀνθράκων ἢ ἄμμου προθερμανθείσης, καὶ κλείει πανταχόθεν τὸ δωμάτιον, ἀφοῦ προηγουμένως ἀπομακρύνῃ ἐξ αὐτοῦ πᾶν σκεῦος μετάλλινον, οὐτινος ἡ στιλπνότης βλάπτεται ἐκ τοῦ χλωρίου. Μετά τινας δὲ ὥρας ἀνοίγεται τὸ δωμάτιον καὶ ἀερίζεται καλῶς.

Τοιοῦτοι ὑποκαπνισμοὶ παραγγέλλονται ἰδίως ἐν καιρῷ ἐπιδημιῶν πρὸς καταστροφὴν τῶν μιασμάτων.

Α.

ΑΘΗΝΗΣΙ.—ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ, ΟΔΟΣ ΠΑΥΣΙΩΝ, 4.